
۹
تبلیغ و احکام عزاداری
یا حسین

بسم الله الرحمن الرحیم

تبلیغ واحکام عزاداری ویژه سخنرانان و مبلغان

نویسنده:

ادارهٔ پاسخ گویی به سؤالات دینی آستان قدس رضوی

ناشر چاپی:

انتشارات قدس رضوی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

تبلیغ واحکام عزاداری ویژه سخنرانان و مبلغان

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور : تبلیغ واحکام عزاداری ویژه سخنرانان و مبلغان/ تهیه و تدوین اداره پاسخگویی به سوالات دینی ؛ تنظیم و تولید اداره تولیدات فرهنگی ؛ ؛[به سفارش] آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی.

مشخصات نشر : مشهد: انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری : ۱۲۴ص.؛ ۹/۵×۵/۱۹س م.

فروست : مجموعه رهیافت

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۲۹۹-۱۳۹-۳

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

موضوع : حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴ - ۶۱ق -- سوگواری ها

موضوع : واعظان

شناسه افزوده : موسسه انتشاراتی قدس رضوی

شناسه افزوده : آستان قدس رضوی. اداره پاسخگویی به سئوالات دینی و اطلاع رسانی

شناسه افزوده : آستان قدس رضوی. اداره تولیدات فرهنگی

شناسه افزوده : آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

رده بندی کنگره : BP۲۶۰/ت۲ ۱۳۹۲

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۷۴

شماره کتابشناسی ملی : ۳۳۴۹۶۰۳

ص: ۱

اشاره

رهیافت ترکیبی؛ تبلیغ و احکام عزاداری

ویژه سخنرانان و مبلغان

فهرست مطالب

پیشگفتار

قال الرضا علیه السلام: رحم الله عبدا أحیا أمرنا فقلت له: وکیف یحیی أمرکم؟ قال: یتعلم علومنا ویعلمها الناس... (۱)

عبد السلام می گوید از امام رضا علیه السلام شنیدم می فرمود: خداوند مورد رحمت قرار دهد هر آنکه امر ما را احیا و زنده می کند. به ایشان گفتم: چگونه امر شما احیاء می شود؟ فرمودند: علوم ما را فراگیرد و آن را به مردم تعلیم دهد....

اداره پاسخگویی به مسائل دینی مفتخر است در راستای رسالت این اداره مبنی بر اشاعه فرهنگ تشیع و پاسخگویی به سوالات مردم در این حوزه گسترده ازدین، محتوای پیش رو را به اساتید فرهیخته تقدیم نماید.

تلاش بر آن است این نوشتار علاوه بر دادن اطلاعات و محتوای غنی، هماهنگی لازم در جهت ارائه پاسخی مناسب با محتوایی یکسان نیز در اختیار استاد قرار دهد تا از تعدد جواب و تشویش خاطر مراجعین و سوال کنندگان جلوگیری شود. بدیهی است کتابهای تخصصی در هر حوزه بسیار است اما تلخیص آنها و جمع بندی بین جوابهای داده شده و بی نیاز کردن اساتید از رجوع به منابع بسیار، هنگام پاسخگویی، از اهداف اصلی

۱- عن عبد السلام بن صالح الهروی قال : سمعت أبا الحسن علی بن موسی الرضا علیه السلام یقول : رحم الله عبدا أحیا أمرنا فقلت له: وکیف یحیی أمرکم ؟ قال : یتعلم علومنا ویعلمها الناس فإن الناس لو علموا محاسن کلامنا لاتبعونا (عیون اخبار الرضا للشیخ الصدوق ج۲ ص ۲۵۷ ح ۶۹)

تهیه و تنظیم این قبیل نوشتارها است.

برای رسیدن به این مهم کارگروهی از فرهیختگان اساتید این اداره بر روی موضوع پیشنهادی کار کرده و ما حصل تلاش خویش را به داوری و نظارت هیئت علمی گذاشته و نتیجه قابل قبول آن عرضه می شود.

این مجموعه کتاب ها در چهار دسته موضوعی تدوین و ارائه می شود: رهیافت احکام، رهیافت اعتقادی، رهیافت تربیتی، و رهیافت ترکیبی (مرکب از هر سه موضوع).

بی شک بررسی دقیق و نگاه نقادانه شما فرهیخته گران قدر، ما را در جهت بهبود کیفی این مجموعه یاری خواهد کرد.

جبهه خضوع به درگاه قدسی احدیث می ساییم که توفیق خدمت در بارگاه سراسر نور و ملکوتی حضرت رضا علیه السلام را ارزانی مان فرمود. امید است بتوانیم به پاس این افتخار و با استعانت از محضر آن امام همام علیه السلام به مصداق روایت نورانی فوق، جرعه ای از علم و معرفت حقیقی را نوشیده، و به تشنگان راستین آن بنوشانیم.

اداره پاسخ گویی به سوالات دینی

مقدمه:

مجموعه پیش رو با عنوان رهیافت تبلیغ و احکام عزاداری در قالب رهیافت ترکیبی تقدیم می شود.

این رهیافت در دو بخش تنظیم شده است:

اول: امر تبلیغ

مستنداتی که در این کتاب از آنها استفاده شده اکثر فرمایشات مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه ای است که در سخنرانی های متعدد ایراد فرموده اند و مجموعه آن در سایت معظم له با آدرس http://www.leader.ir موجود می باشد.

بدیهی است بهره جستن از کلام بزرگان در این امر مهم و استفاده از تجربیات ایشان، بالاترین سرمایه است که نباید از آن غافل ماند بخصوص شخصی که سالها بر این امر همت گماشته و خود از این امکان بخوبی استفاده نموده و یکی از بهترین شاخصه های امر تبلیغ است و توانایی علمی و اخلاقی ایشان بر احدی از موافق و حتی مخالف پوشیده نیست. لذا به نظر رسید فرمایشات معظم له را در این خصوص

جمع آوری سپس دسته بندی و در بسته ای قابل استفاده برای کلیه اساتید و خبرگان امر تبلیغ و تمام مبلغین بزرگوار ایدهم الله تعالی، قرار دهیم.

بخش دوم: احکام عزاداری

مستنداتی که در این کتاب از آنها استفاده شده و اساتید را نسبت به مراجعه به آنها بی نیاز نموده عبارتند از عروه الوثقی، تحریر الوسیله، منهاج الصالحین، توضیح المسائل و استفتائات مراجع عظام تقلید حضرت امام، و آیت الله خویی، آیت الله گلپایگانی، آیت الله اراکی، آیت الله تبریزی، آیت الله فاضل، آیت الله بهجت، آیت الله صافی، آیت الله مکارم، آیت الله سیستانی، آیت الله وحید، آیت الله نوری همدانی و استفتائات مقام معظم رهبری.

تمامی استفتائات از کتب معتبر یا سایت معتبر مراجع عظام استفاده شده است و در صورت نیاز به استفتاء جدید این استفتاء توسط هیئت علمی انجام شده و در این واحد موجود می باشد.

جمع آوری و تدوین بخش اول، حاصل تلاش استاد ارجمند جناب آقای جواد قربانپور است و بخش دوم حاصل تلاش استاد محترم حجت الاسلام آدینه دوست است که از ایشان کمال تشکر را داریم باشد خداوند در سایه لطف خویش توفیق خدمت بیشتر را به ایشان عنایت فرماید.

ادارهٔ پاسخگویی به سؤالات دینی

ص: ۱۵

فصل اول: مفهوم و جایگاه تبلیغ

اشاره

معنا و مفهوم تبلیغ

تبلیغ یعنی چه؟ تبلیغ یعنی رساندن؛ باید

برسانید. به کجا؟ به گوش؟ نه؛ به دل. بعضی از تبلیغ های ما حتی به گوش هم درست نمیرسد! گوش هم حتی آن را تحمل و منتقل نمی کند! گوش که میگرفت، میدهد به مغز قضیه اینجا نباید تمام بشود؛ بلکه باید بیاید در دل نفوذ و رسوخ کند و به هویت ما، هویت مستمع، تبدیل شود. تبلیغ برای این است. ماتبلیغ نمی کنیم فقط برای اینکه چیزی گفته باشیم؛ ماتبلیغ می کنیم برای اینکه انچه را تکه موضوع تبلیغ است، دردل مخاطب وارد شود و نفوذ کند. آن چیست؟ آن، همه آن چیزهایی است که در اسلام به عنوان ارزش، مورد حمایت جان و حرم و ناموس حضرت ابی عبدالله (علیه السلام)قرار گرفت که همه پیغمبران و اولیای الهی دیگر و وجود مقدس رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم)هم همینطور عمل کردند که البته مظهرش حسین بن علی (علیه السلام)است. ما میخواهیم منطق دین، ارزش های دینی، اخلاق دینی و همه چیزهایی را که دربنای یک شخصیت انسانی برمبنای دین تأثیر دارد، تبلیغ کنیم؛ برای اینکه مخاطب ما به همین شخصیت دینی تبدیل

شود.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان در آستانه ماه محرم، ۵ بهمن ۸۴

جایگاه وعظ و منبر

این فن را نبایـد کوچک گرفت. منبررفتن و سـخن گفتن در امر دین، جزو شـریف ترین کارهاست و بایـد و شایـد که شـریف ترین انسـان ها و عالم ترین و آگاه ترین آنها به مسائل اسـلامی قـدم بردارنـد و آن را برای خود افتخاری بداننـد؛ کمااینکه در گذشـته هم همین طور بوده است. افرادی مثـل شـیخ جعفر شوشتری، عـالـم اخلاقی بزرگ که خود منبری بوده است یا مرحوم هـدایه النمله که خود یک واعظ و یک گوینـده دینی بوده است یا پسـرآن مرحوم، مرحوم آقا میرزامحمـد همدانی که از علما بوده است و امثال اینها. در گذشـته، شخصیت های علمی وچهره های معروف تقوایی و دینی، متصف به این صفت و مفتخر به این فن بوده اند. در این زمان هم ما بحمدالله شخصیت های برجسته ای در زمینه تبلیغ و منبر دیده ایم و بوده اند و هستند.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات درديدار روحانیان ومبلغان در آستانه ماه محرم، ۲۰ تیره ۷۰

تأثیر نهاد منبر در جامعه

تأثیر نهاد منبر در جامعه ما، هنوز یک تأثیر بررسی نشده است. شما به جامعه ما نگاه کنید؛ ببینید جایی که منبری به نام ابی عبدالله (علیه السلام)نباشد، کجاست؟! از شهرهای بزرگ و مراکز پرجمعیت تا دوردستها، روستاها، حتی روستاهای کوچک و دورافتاده، دانشگاهها، میان دانشمندان، انجمن های تحصیل کردگان علوم جدید تا مردم دور از علوم و معارف جاری زمان در اقصا نقاط کشور، در کجا منبرابی عبدالله (علیه السلام)نیست که گوینده ای در موقعی از مواقع برآن منبر نمیرود و سخنی نمی گوید؟! پس، کل جامعه ما به عنوان یک مجموعه با تفکر و عقیده شیعی، زیر چتر امام حسین (علیه السلام)است. البته مخصوص شیعیان هم نیست؛ در نقاط گوناگونی از عالم، غیرشیعه، بلکه غیرمسلمین هم به نحوی از انحاء از این بساط بهره ای میبرند.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان در آستانه ماه محرم، ۲۰ تیر ۷۰

ارتباط چهره به چهره

سخنی که شما در جلسه، روی منبر به مردم می گویید، با حرفی که در رادیو به مردم گفته خواهد شد، فرق می کند؛ ولو خود شمـا آن حرف را بزنیـد. من بارهـا این نکته را گفته ام که در نشسـتن و در چشم هم نگاه کردن و نفس و صـدای همـدیگر را شنیـدن و حضـور و گرمـای وجـود یکـدیگر را لمس کردن میـان مسـتمع و گوینـده، اثری است که در پیـام از راه دور آن اثر نیست. مـا معممـان، این را قـدر بـدانیم. بارها در جلسات اهل علم و وعاظ، این مطلب را تکرار کرده ام وگفته ام این امتیاز که در جلسـات مردم، چشم به چشم و روبه رویشـان بـا آنهـا حرف میزنیم و نه فقـط امواج صـدای ما، بلکه وجودمان را حس می کننـد؛ متعلق به ماست. این، چیز خیلی مغتنمی است و تأثیر مضاعفی دارد. مبادا کسـی این طور تصور کنـد که با بودن رادیو و تلویزیون و ویـدئو و این وسایـل امروزی، دیگر منبر چه نقشـی دارد؟! تبلیغ دین چه نقشـی دارد؟! نه: آن تأثیری که گفتاریک انسـان در یـک مجلس، روبه رو، بـا گزینش مخـاطبین، با انتخاب مطلب لازم، در ذهن مخاطبین می گـذارد؛ به کلی با هر نوع تبلیـغ دیگر متفـاوت است. این، نوع تبلیغی است که برکـات الهی بـا آن هست؛ آثـار مواجهه انسـانی در آن هست. بسـیار مهم است.

...تبلیغ دین به شکل سنّتی، یعنی همین حضور روحانی در جمع های مختلف مردم و استفاده از منبر دین و تبلیغ، یکی از مهمترین ابزارها و نعماتی است که خدای متعالی در اختیار شما قرار داده است. برای خدا و در راه خدا، باید حداکثر و بهترین استفاده را از آن بکنید. من به منبر خیلی عقیده دارم. امروز اینترنت، ماهواره، تلویزیون و ابزارهای گوناگون ارتباطی فراوان هست؛ اما هیچ کدام از این ها منبر نیست. منبر یعنی روبه رو و نفس به نفس حرف زدن؛ این یک تأثیرمشخص و ممتازی دارد که در هیچ کدام از شیوه های دیگر، این تأثیر وجود ندارد. این را باید نگه داشت؛ چیز باارزشی است؛ منتها بایستی آن را هنرمندانه ادا کرد تا بتواند اثر ببخشد.

رهبرمعظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و میلغان در آستانه ماه محرم، ۵ بهمن ۸۴

فصل دوم: آسیب ها و فرصتها

اشاره

جایگاه علمی مطلوب

در گذشته تصور غلطی در ذهن بعضی از ماها بود که بحمدالله بعدها مرتفع شد. ما خیال می کردیم که اگر کسی اهل علم و مجتهد است، نمی تواند اهل منبر یا روضه خوان باشد؛ این دو را در دو سطح مختلف مشاهده می کردیم. آنکسی که می خواهد این سه وظیفه [موعظه، تبیین معارف و ارائهٔ الگو و اسوه] را عهده دار بشود؛ چه بهتر است که در معارف دینی، در فقه اسلام، در علوم و فنون رایج در حوزه های علمیه که ملاک فهم احکام است، در سطح بالا، بلکه اعلا باشد. منبر را با این چشم ببینیم.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان در آستانه ماه محرم، ۲۰ تیر ۷۰

منبر؛ فرصت انسان سازی

ما می خواهیم منطق دین، ارزش های دینی، اخلاقی دینی و همه چیزهایی را که در بنای یک شخصیت انسانی برمبنای دین تأثیر دارد، تبلیغ کنیم؛ برای اینکه مخاطب ما به همین شخصیت دینی تبدیل شود. ازجمله این کارها، بنای حکومت اسلامی است. این را من عرض بکنم که تشکیل حکومت اسلامی، یکی از معجزه گونترین کارهاست؛ اما این مسئله نباید تشکیل هویت انسانی افراد را، فرد فرد انسان هایی را که ما با آنها سروکارداریم، از یاد ما ببرد. این، خیلی مهم است.

نبی مکرّم اسلام، انسان ها را اول ساخت؛ اول این پایه ها را تراشید تا توانست این بنا را بر روی دوش آنها قرار دهد. در تمام مدت آن ده سال که بیش از صد سال خاکاردراین ده سالی متراکم شده است، پیغمبر در همه جا: در بحبوحه جنگ، در هتحگام ساختن، در هنگام عیادت کردن، در هنگام گفتوگو کردن با مردم، بنای هویت انسانهای مخاطب خودش را فراموش نکرد. پیغمبر درغوغای جنگ های خطرناک مثل احزاب، بدر واحد هم انسان سازی می کرد. آیات قرآن را ملاحظه کنید؛ «انسان سازی»، هدف این تبلیغ است و این یکی از بزرگترین کارهاست.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان در آستانه ماه محرم، ۵ بهمن ۸۴

اهداف وعظ و منبر

اگر این مطلب درست است که شرف هر فنی، به شرف هدف و غایت از آن فن بستگی دارد؛ باید بگوییم که یکی از اشرف فنون، همین فن تبلیغ دین و گوینده گی معارف دینی و اسلامی است؛ همین چیزی که در عرف ما، به وعظ و منبر معروف است. زیرا هدف از حرفه تبلیغ و گوینده گی دینی، عبارت است از موعظه برای تزکیه مردم، تبیین معارف دینی برای بالارفتن سطح آگاهی دینی مردم و بیان مصائب و مراثی حضرت ابی عبدالله (علیه السلام)؛ یعنی ارائه الگویی به مردم برای کیفیت بخشیدن به حرکت در راه هدف های بزرگ. همه این چیزها جزو اشرف هدف هاست : هم تزکیه، هم بالابردن افکار و آگاهی های مردم، هم ارائه الگو برای جهاد و تلاش فی سبیل الله.

رهبر معظم انقلاب مد ظله العالی. بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان در آستانه ماه محرم، ۲۰ تیره ۷۰

فصل سوم: قیام عاشورا و ترویج دین

اشاره

عناصر اصلیِ حرکت عاشورایی

سه عنصـر در حرکت حضرت ابی عبدالله (علیه السلام) وجود دارد: عنصر منطق و عقلی، عنصر حماسه و عزت و عنصر عاطفه. عنصر منطقی و عقلی در این حرکت، در بیانات آن بزرگوار متجلی است؛ قبل از شروع این حرکت، از هنگام حضور در مدینه تا روز شـهادت. جمله جمله این بیانات نورانی، بیان کننده یک منطق مسـتحکم است. خلاصه این منطق هم این است که وقتی شرایط وجود داشت و متناسب بود، وظیفه مسلمان، «اقدام» است؛ این اقدام خطر داشته باشد در عالیترین مراحل یا نداشته باشد. خطر بالاـترین، آن است که انسـان جـان خود و عزیزان و نوامیس نزدیـک خود: همسـر خواهر، فرزنـدان و دخـتران را در طبق اخلاص بگـذارد و به میـدان ببرد و در معرض اسارت قرار دهد... عنصـر دوم، حماسه است؛ یعنی این مجاهدتی که باید انجام بگیرد، بایـد با عزت اسـلامی انجام بگیرد؛ چون «العزه الله و لرسوله و للمؤمنین». مسـلمان در راه همین حرکت و این مجاهـدت هم، بایستی از عزت خود و اسـلام حفاظت کنـد... عنصـر سوم، عاطفه است؛ یعنی هم در خود حادثه و هم در ادامه و اسـتمرار حادثه،

عـاطفه یـک نقش تعیین کننـده ای ایجـاد کرده است که باعث شـد مرزی بین جریان عاشورایی و جریان شـیعی با جریان های دیگر پیـدا شود. حـادثه عـاشورا، خشـک و صـرفا اسـتدلالی نیست؛ بلکه در آن عـاطفه با عشق و محبت و ترحم و گریه همراه است. قـدرت عاطفه، قدرت عظیمی است؛ لذا ما را امر می کنند به گریسـتن، گریاندن و حادثه را تشـریح کردن، زینب (علیها السـلام) در کوفه و شـام منطقی حرف میزنـد؛ امـا مرثیه می خوانـد. امـام سـجاد (علیه السـلام) بر روی منبر شام، با آن عزت و صلابـت بر فرق حکومت اموی می کوبـد؛ اما مرثیه می خوانـد. این مرثیه خوانی تا امروز ادامه دارد و بایـد تا ابـد ادامه داشـته باشـد تـا عواطف متوجه بشود. در فضـای عـاطفی و در فضـای عشق و محبت است که میتوان خیلی از حقـایق را فهمیـد که در خارج از این فضاها نمی توان فهمید. این سه عنصـر، سه عنصـر اصلی تشکیل دهنده حرکت عاشورایی حسین بن علی (ارواحنا فـداه) است که یـک کتاب حرف است و گوشه ای از مسائلی عاشورای حسـینی است؛ اما همین یک گوشه برای مادرس های فراوانی دارد. مـا مبلغـان، زیر نـام حسـین بن علی (علیه السـلام) تبلیغ می کنیم. این فرصت بزرگ را یاد این بزرگوار به مبلغان دین بخشـیده است که بتوانند تبلیغ دین را در سـطوح مختلف انجام بدهند. هریک از آن سه عنصر باید در تبلیغ ما نقش داشته باشد. هم صرف پرداختن به عاطفه و فراموشی کردن جنبه منطق و عقلی که در ماجرای

حسین بن علی (علیه السلام) نهفته است، کوچک کردن حادثه است؛ هم فراموشی کردن جنبه حماسه و عزت، ناقص کردن این حادثه عظیم و شکستن یک جواهر گرا نبهاست. این مسئله را باید همه، روضه خوان، منبری و مداح، مراقب باشیم.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان در آستانه ماه محرم، ۵ بهمن ۸۴

تبیین حرکت عاشورا و حفظ دین

اساسی دین با عاشورا پیوند خورده و به برکت عاشورا هم باقی مانده است. اگر فداکاری بزرگ حسین بن علی (علیه السلام) نمی بود که این فداکاری، وجدان تاریخ را به کلی متوجه و بیدار کرد، در همان قرن اول یا نیمه قرن دوم هجری، بساط اسلام به کلی برچیده می شد. قطعا این گونه است. اگر کسی اهل مراجعه به تاریخ باشد و حقایق تاریخی را ملاحظه کند، این را تصدیق خواهد کرد....

مادین را به وسیله این حادثه حفظ کردیم؛ احکام را برای مردم بیان کردیم؛ عواطف مردم را در خدمت دین و ایمان قرار دادیم. ما که می گوییم؛ یعنی طایفه روحانیون و مبلغین. در طول چند قرن گذشته، عوامل بقا را در اسلام مشاهده کنید! یکی از عوامل بقا، همین عاشوراست.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار جمعی از روحانیان ومبلغان، ۲۶ خرداد ۷۲

پادزهر تبلیغات سوء

درست است که امروز تبلیغات دشـمن، همه فضای ذهن بشریت را فراگرفته است. در این، شکی نیست. درست است که اموال کلانی برای تشویش چهره اسـلام، به خصوصـی تشیع، خرج می شود. درست است که هرکس که منافع نامشروعی در زندگی ملتهـا و کشورهـا دارد، خود را موظف به فعـالیت علیه اسـلام و حکومت اسـلامی میبینـد. درست است که کفر بـا همه تفرق و تشـتتش، بـا اسـتفاده از همه امکانات، در یک امر اتفاق کرده و آن ضـدیت با اسـلام ناب است و حتی اسـلام محرَّف را هم به جنـگ اسـلام نـاب آورده و به میـدان کشانیـده است. این هـا همه درست؛ اما آیا جناح حق و جبهه اسـلام ناب نمی توانـد در مقابـل این تبلیغـات خصـمانه و خباثت آلود، به برکت روح، پیام و حقیقت عاشورا و پیام محرّم، همان معجزه را یک بار دیگر تکرار کند؟! چرا نتواند؟! سـختی دارد؛ اما ممکن است. همت و فداکاری لازم دارد. راه باز است؛ بنبست نیست. مسئولیت ما و شما این است.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار جمعی از روحانیان و مبلغان، ۳ خرداد ۷۴

ص: ۳۷

فصل چهارم: تكاليف مبلغان

اشاره

تکلیف عظیم امروز

امروز هم، تکلیف عظیمی با ما روبه روست؛ یعنی ارائه اسلام به صورتی که بتواند ذهن ها و دل های مردم را اشباع و سیراب کند، استفهام آنها را به در دستی پاسخ بدهد ، ایمان آنها و حضورشان در این میدان را به صورت خالصانه و مخلصانه حفظ کند تا ان شاءالله کار و منش ما مورد عنایت ولی عصر(ارواحنا فداه) قرار بگیرد و تأییدات و دعای آن بزرگوارشامل حال ما بشود.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان در آستانه ماه محرم، ۲۰ تیر ۷۰

بیان حقایق اسلامی

از این فرصت استفاده شود و همانطور که خود حسین بن علی (علیه السلام) به برکت جهادش، اسلام را زنده کرد، اسلام درحقیقت زنده شده و آزادشده خون و قیام حسین بن علی (علیه السلام) است، امروز هم شما به انگیزه یاد، نام و منبرآن بزرگوار، حقایق اسلامی را بیان کنید؛ قران و حدیث را معرفی کنید؛ نهج البلاغه را برای مردم بخوانید. حقایق اسلامی، ازجمله همین حقیقت مبارکی را که امروز در حکومت حق، یعنی نظام علوی، ولوی و نبوی جمهوری اسلامی تجسد پیدا کرده است، برای مردم بیان کنید؛ این، جزو بالاترین معارف اسلامی است. خیال نکنید که می شود اسلام را تبیین کرد و از حاکمیت اسلام که امروز در این مرز و بوم متجسّد شده است، غافل ماند و آن را مغفولٌ عنه گذاشت.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان در آستانه ماه محرم، ۳ خرداد ۷۴

پاسخگویی به نیاز واقعی جهانیان

امروز دنیا تشنه حقیقت است. این حرف یک روحانی یا یک شخص متعصب اسلامی نیست؛ بلکه حرف کسانی است که سال ها با فرهنگ غربی، ارتباط، رفت وآمد، مبادله و حتی نسبت به آن، حسن نظر داشته اند. آنها می گویند که امروز دنیای غرب در سطوح حساسش، تشنه اسلام است. « سطوح حساسی» یعنی چه؟ فلان جماعت عامی و غافل یا فرض بفرمایید جماعت هایی که منافعشان به شدت مطرح است؛ مثل حکام، دولتمردان، سرمایه داران، زراندوزان و زورگویان، بخش های کرخ و دیراحساس پیکره فرهنگ غرب و جوامع غربی اند. دانشمندان، متفکّرین، انسان های با وجدان، روشنفکران و جوانان، بخشی های حساس پیکره جوامع غربی هستند. این بخش های حساس، امروز تشنه مکتب و درسی از زندگی هستند که آنها را از هزاران دشواری واقعی زندگی نجات دهد. خیلی از این مشکلات زندگی، مشکلات واقعی نیست. مشکل واقعی، احساس ناامنی روحی، تنهایی، افسردگی، تزلزل و عدم اطمینان و سکینه روحی است. این ها مشکلات واقعی بشر است که در اوج ثروت و شهرت، یک نفر را به خودکشی وادار می کند. جوان، پول دارو دارای امکانات تنّعم و بهره برداری از زندگی است؛ اما خودکشی می کند! خب چرا؟ دردش چیست؟

کدام درد است که از بی پولی و نداشتن امکاناتِ تمتع جسمانی و لذایذ جنسی هم سخت تر است؟ دردی که امروز گریبان جوامع مادی دنیا و تمدن غربی را گرفته است، عدم اطمینان، عدم آرامش، عدم نقطه اتکای روحی، عدم انس و تواصل بین انسا نها، احساس غربت و انکسار است. بخش های حساس جوامعی که این دردها را بیشتر احساس می کنند، چشم انتظارند که دست نجاتی بیاید و آ نها را از این حالت نجات دهد. در آن جاهایی که آگاهی هست، چشم ها به اسلام دوخته شده است. البته عده ای از آنها آگاهی ندارند و اسلام را نمی شناسند؛ اما زمینه گرایش به اسلام را دارند. کسانی که اسلام را می شناسند، مشخصاً روی اسلام تکیه میکنند. یکی از اندیشمندان ایرانیِ خودِ ما گفته بود، بنده شنیدم آن شخص به رحمت خدا رفته است، [او گفته بود] -که امروز غرب در جست وجوی چهه هایی مثل شیخ انصاری و ملاصدراست. زندگی، معنویات و ارزش های آنها امروز چهره های غربی و متفکّرین غربی را جذب می کند. منبع زخّار این حقایق و ارزش ها، عاشورایی است. قدر این ها را باید دانست. ما حالا می خواهیم این معارف را در مقابل چشم مردم دنیا قرار دهیم.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان در آستانه ماه محرم، ۳ خرداد ۷۴

ابزار مقابله با باطل

حالا ما و شما، امانت دارو وارث این حقیقت تاریخی یعنی عاشورا هستیم. امروز کسانی هستند که می خواهند ماجرای عاشورا را به عنوان یک درس، خاطره و یک شرح واقعه، از زبان علما، روحانیون، مبلغین، مبلغات و امثال این ها بشنوند. مادر این زمینه چه خواهیم کرد؟ در اینجا به قضیه خیلی مهم تبلیغ میرسیم. اگر روزی این طلاب جوان، فضلای حوزه های علمیه، مبلغین، وعاظ، مداحان و روضه خوانان، توانسته اند ماجرای عاشورا را مثل حربه ای علیه ظلمات متراکم حاکم بر فضای زندگی همه بشر به کار گیرند و با این تیغ برنده الهی، پرده ظلمات را بشکافند و خورشید حقیقت را به شکل حاکمیت اسلام، واضح و آشکار کنند، این حقیقت در زمان ما اتفاق افتاده است، چرا نباید متوقع بود که در هر عصر و زمانی هرچه هم که تبلیغات دشمن در آن دوره سخت، همه گیر و ظلمات باشد؛ مبلغین، گویندگان و علمای دین، بتوانند علیه هر باطلی شمشیر حق و ذوالفقار علوی و ولوی را در دست گیرند و از آن استفاده کنند؟! چرا ما چنین چیزی را مستبعد بدانیم ؟!

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان، ۳ خرداد ۷۴

مقابله با تهاجم فرهنگی

مردم را هدایت کنید؛ ذهن مردم را روشن کنید؛ مردم را به فراگرفتن دین تشویق کنید؛ دین صحیح و پیراسته را به آنها تعلیم دهید؛ آنها را به فضیلت و اخلاق اسلامی آشنا کنید؛ با عمل و زبان، فضیلت اخلاقی را در آن ها به وجود آورید. مردم را موعظه کنید؛ از عذاب خدا، از قهر خدا، از دوزخ الهی بترسانید؛ انذار کنید. انذار سهم مهمی دارد؛ فراموش نشود. آنها را به رحمت الهی مژده دهید؛ مؤمنین و صالحین و مخلصین و عاملین را بشارت دهید؛ آنها را با مسائل اساسی جهان اسلام و با مسائل اساسی کشورآشنا کنید. این می شود آن مشعل فروزانی که هریک از شما عزیزان، این مشعل را در هرجا روشن کنید، دل هاروشن خواهد شد؛ آگاهی به وجود خواهد آمد؛ حرکت به وجود خواهد آمد؛ ایمان، عمیق خواهد شد. مؤثرترین حربه علیه این تهاجم فرهنگی و شبیخون نامردانه دشمن همین است؛ از این به شدت نگرانم؛ می خواهند نگذارند که روحانیون جوان، مؤمن، شجاع، آگاه و خوش فکر در محیط های مختلف: در محیط دانشگاه، در محیط بازار، در محیط روستا، در محیط شهر، در محیط کارگاه، کار خودشان را انجام دهند. درست نقطه مقابل کار آن ها، همین کار و مجاهدت فی سبیل الله شماست که با اتقان و با دقت و بالاتر از همه، با اخلاص انجام گیرد.

رهبرمعظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان، ۳۳ فروردین ۷۸

فصل پنجم: بایدها و نبایدها در تبلیغ

اشاره

بخش أول: تکالیف مبلغان

شرط أول موعظه

آن چیزی که در محـدوده جمع کسانی که اهل منبرنـد، چه حرفه آنها این است و چه در کنار حرفهٔ اصـلی به آن می پردازند، واقعاً باید معلوم باشد: این است. که اگر ما میخواهیم مردم را موعظه بکنیم، لازمه آن در درجه اول، اتعاظ نفسـی خودِ ماست. برای کسـی که بنـا برگوینـدگی دین دارد، تهـذیب نفس یـک امر الزامی است تـا از دل بگویـد و حرف او دارای اثر بشـود و عملش قول او را تقویت کند و شاهدی برآن باشد.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان در آستانه ماه محرم، ۲۰ تیره ۷۰

دعوت باعمل

ما در فلان شـهر یا روسـتا برای تبلیغ وارد می شویم: رفتار، نشـست و برخاست، معاشرت، نگاه و عبادت ما، دلبستگی یا دلبسته نبودن ما به تنعمات دنیوی و خورد وخواب ما، رساترین تبلیغ یا ضـد تبلیغ است. درست باشـد، تبلیغ است؛ غلط باشد، ضدتبلیغ است.

مـا در محیـط اجتمـاعی و محیـط زنـدگی چطور می توانیم دل مردم را به منشأ گفتـار خودمـان مطمئن کنیم و اعتمـاد آنهـا را برانگیزیم؛ درحالی که از مذمت شـهوات دنیوی حرف میزنیم و در عمل خدای نکرده خودمان طور دیگری عمل می کنیم ! از مـذمت دل سپردن به پول و دعوت به حرکت کردن و مجاهـدت کردن در راه زیـاده خواهی های دنیوی حرف بزنیم؛ اما عمل ما طور دیگری باشـد! چطور چنین چیزی ممکن است اثربکنـد؟! یا اثر اصـلا نمی کند یا اثر زودگذر می کند یا اثری می کند که بعد با کشف واقعیت کار ما، درست به ضد اثر تبدیل می شود. بنابراین عمل، بسیار مهم است.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان در آستانه ماه محرم، ۵ بهمن ۸۴

مطالعه قبل از منبر

بنـده مکرر عرض کرده ام منبر بی مطالعه رفتن، منبری که انسان برود و بگوید حالا ببینیم چه خواهیم گفت و هرچه به دهانش بیایـد در منبر بگویـد: گاهی حرف سـست، گاهی خدای ناکرده نقل نادرست، خدای ناخواسـته حرفی که موهن مذهب باشد؛ ناسپاسی در حق عاشوراست.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در جمع علما، طلاب و روحانیان در آستانه ماه محرم، ۲۶ خرداد ۷۲

بینش وسیع دینی

چون مبلّغ بنابراین دارد که سطح فکر مردم را درمسائل اسلامی بالا ببرد : پس باید آگاهی و بینش دینی وسیع و متنوع داشته باشد: با قرآن مأنوس باشد؛ در احادیث غور بکند و کرده باشد؛ با افکارنوی مربوط به مذهب و دین آشنا باشد؛ در کنار مسائل دینی، پاره ای افکار فلسفی و بینش های اجتماعی هست که از آنها هم باید طعمی چشیده و آگاهی ای داشته باشد وچون بنا دارد که اسوه جهاد و مبارزه را به مردم معرفی کند، در این کار باید دقت نظرو وسواس داشته باشد؛ زیرا زندگی حسین بن علی (علیه السلام) و ماجرای چند روزه آن حضرت در کربلاء فصل عظیمی از تاریخ ماست؛ حجم آن کم، اما مفهوم آن بسیار وسیع و عمق آن خیلی زیاد است.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان در آستانه ماه محرم، ۲۰ تیر ۷

بخش دوم: روش صحیح اقامه عزا

ویژگی های عزاداری مطلوب

اشاره

یـک روحـانی چگونه اقـامه عزا خواهـد کرد؟ این، سؤال من از همه کسـانی است که نسـبت به اعتقاد بنـده، مجالس عزاداری حسینی باید از سه ویژگی برخوردار باشد: اولین ویژگی باید این باشد که چنین مجالسی، محبت به اهل بیت (علیهم السلام) را زیاد کننـد ۰۰۰ دومین ویژگی ای که بایـد در این مجـالس به وجـود آیـد، این است که مردم نسـبت به اصـل حادثـهٔ عـاشورا، معرفت روشنتر و واضح تری پیدا کنند... سومین ویژگی لازم در این مجالس، افزایش ایمان و معرفت دینی در مردم است.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان کهگیلویه و بویراحمد، ۱۷ خرداد ۷۳

افزایش حب اهل بیت (علیهم السلام)

اولین ویژگی [مجالس عزاداری حسینی] بایـد این باشـد که چنین مجالسـی، محبت به اهل بیت (علیهم السـلام) را زیاد کننـد؛ چون رابطه عـاطفی، یـک رابطه بسـیار ذی قیمت است. شـما روحـانیون، بایـد کـاری کنیـد که محبت شـرکت کننـده گان در مجالس مـذکور، روز به روز نسـبت به حسـین بن علی (علیه السـلام)، خانـدان پیغمبر و مناشـی ء معرفت الهی، بیشتر شود. اگر شما خدای ناکرده در مجالس مذکور وضعی را به وجود آورید که مستمع یا فرد بیرون ازآن فضا، ازلحاظ عاطفی به اهل بیت (علیهم السلام) نزدیک نشد، بلکه احساس دوری و بیزاری کرد؛ نه فقط چنین مجالسی فاقد یکی از بزرگترین فواید خود شده؛ بلکه به یک معنا، مضر هم بوده است. حال که شما مؤسس یا گوینده چنین مجالسی هستید، ببینید چه کاری میتوانید بکنید که عواطف مردم، بر اثر حضور در این مجالس، نسبت به حسین بن علی (علیه السلام) و اهل بیت پیغمبر(علیهم افضلی صلواه الله) روزبه روز بیشتر شود.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان کهگیلویه و بویراحمد، ۱۷ خرداد ۷۳

افزایش معرفت حادثه عاشورا

دومین ویژگی ای که بایـد در این مجـالس به وجود آیـد، این است که مردم نسـبت به اصل حادثه عاشورا، معرفت روشن ترو واضح تری پیدا کنند. این طور نباشد که ما در مجلس حسـین بن علی (علیه السلام) به منبر برویم یا سخنرانی کنیم؛ اما موضوع سخنرانی، حضّـار آن مجلس، اعم از جوان و غیر جوان و زن و مرد اهل فکر و تامل را که امروز در جامعه ما بسـیارند و این از برکات انقلاب است، به این فکر فرو ببرد که چرا بایـد برای امام حسـین (علیه السـلام) گریه کرد؟ اصـلا چرا امام حسـین (علیه السـلام) به کربلا آمـد و عاشورا را به وجود آورد؟ بنابراین به عنوان منبری یا سـخنران، بایـد به موضوعاتی بپردازید که جواب گوی چنین سؤالاتی باشد. باید نسبت به اصلی حادثه عاشورا معرفتی در افراد به وجود آید. اگر در روضه خوانی و سخنرانی یا سـایرِ مطـالبِ بیـان شـده ازطرف شـما، نکته ای روشـنگر یا حـداقل اشاره ای به این معنا نباشـد، یک رکن از آن سه رکنی که عرض شد، [یعنی عنصـر منطق و عقل، عنصر حماسه و عزت وعنصر عاطفه،] کم وناقص خواهد بود، یعنی ممکن است مجلس مذکور، فایدهٔ لازم را ندهد و ممکن هم هست خدای ناکرده در بعضی از فروض، ضرر هم بکنیم.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان ،کهگیلویه و بویراحمد، ۱۷ خرداد ۷۳

افزایش ایمان و معرفت دینی

سومین ویژگی لازم در این مجالس، افزایش ایمان و معرفت دینی در مردم است. در چنین مجالسی باید از دین، نکاتی عنوان شود که موجب ایمان و معرفت بیشتر در مستمع و مخاطب گردد. یعنی سخنرانان و منبری ها، یک موعظهٔ درست، یک حدیث صحیح، بخشی از تاریخ آموزنده درست، تفسیر آیه ای از قرآن یا مطلبی از یک عالم و دانشمندِ بزرگ اسلامی را در بیانات خود بگنجانند و به سمع شرکت کنندگان در این مجالس برسانند. این طور نباشد که وقتی بالای منبر می رویم» یک مقدار لفّاظی کنیم و حرف بزنیم و اگر احیانا مطلبی هم ذکر می کنیم، مطلب سستی باشد که نه فقط ایمان ها را زیاد نمیکند؛ بلکه به تضعیف ایمانِ مستمعین میپردازد. اگر این طور هم شد، ما از جلسات مذکور به فواید و مقاصد مورد نظر نرسیده ایم.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی ، بیانات در دیدار روحانیان،کهگیلویه و بویراحمد، ۱۷ خرداد ۷۳

شیوه مطلوب روضه خوانی

عاشورا و ماجرای حسین بن علی (علیه السلام) باید در منبر، به شکل سنتی روضه خوانی شود؛ اما نه برای سنت گرایی، بلکه ازطریق واقعه خوانی؛ یعنی اینکه شب عاشورا این طور شد، روز عاشورا این طور شد، صبح عاشورا این طور شد. شما ببینید یک حادثه بزرگ، به مرور از بین میرود؛ اما حادثه عاشورا، به برکت همین خواندن ها، با جزئیاتش باقی مانده است: فلان کس این طوری آمد با امام حسین (علیه السلام) وداع کرد؛ این طوری رفت به میدان؛ این طوری جنگید؛ این طوری شهید شد و این کلمات را بر زبان جاری کرد. واقعه خوانی تاحد ممکن باید متقن باشد.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان، ۳ خرداد ۷۴

اتقان در واقعه خوانی

شما اگر یک حدیث صحیح از کتابی معتبر را نقل و همان را معنا کنید، کفایت می کند. برخی منبری ها، بعضی اوقات یک حدیث را آنقدر شاخ و برگ می دهند که معنای اصلی اش از بین میرود. اگر شما یک حدیث صحیح را برای مستمع خود درست معنا کنید، ممکن است بخش مهمی از آنچه را که ما می خواهیم، داشته باشد. وقتی شما از روی یک تعبیر معتبر، راجع به یک آیه قران فکر و مطالعه کنید، به تنقیح آن بپردازید و برای مستمع بیان نمایید؛ مقصود حاصل است. اگر برای ذکر مصیبت، کتاب نفس المهموم مرحوم محدث قمی را باز کنید و از رو بخوانید، برای مستمع گریه آور است و همان عواطف جوشان را به وجود می آورد. چه لزومی دارد که ما به خیال خودمان، برای مجلس آرایی کاری کنیم که اصل مجلس عزا از فلسفه واقعی اش دور بماند؟!

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان،کهگیلویه بویراحمد، ۱۷ خرداد ۷۳

پرهیز از نقل مطالب گمراه کننده

بعضاً گوینـده ای در یک مجلس به نقل مطلبی می پردازد که هم ازلحاظ اسـتدلال و پایه مدرک عقلی یا نقلی سـست است و هم ازلحاظ تأثیر در ذهن یک مسـتمع مستبصـر و اهل منطق اسـتدلال، ویرانگر است. مثلا در یک کتاب، بعضـی مطالب نوشته شـده است که دلیلی بر کـذب و دروغ بودن آن هـا نـداریم: ممکن است راست باشـد، ممکن است دروغ باشـد. اگر شـما آن مطالب را بیان کنید، ولو مسـلم نیست خلاف واقع باشد، و با شـنیدن آنها برای مستمعتان که جوان دانشجو یا محصل یا رزمنده و یا انقلابی است و بحمدالله انقلاب، ذهنها را باز و منفتح کرده است، نسـبت به دین، سؤال و مسـئله ایجاد می شود و اشکال و عقـده به وجود می آیـد؛ نباید آن مطالب را بگویید. حتی اگر سـند درست هم داشت؛ چون موجب گمراهی و انحراف است، نباید نقل کنید؛ چه رسد به اینکه اغلب این مطالب مندرج در بعضی کتاب ها، سند درستی هم ندارد! یک نفر از زبان دیگری مطلبی را مبنی بر این می شـنود که من در فلاـن سـفر، فلاـن جـا بودم که فلاـن اتفـاق افتاد. گوینـده از روی مـدرک یا بـدون مـدرک، چنـان مطلبی را می گویـد؛ شـنونده هم آن را بـاور می کنـد و در کتابی می نویسـد و این کتاب به دست من و شـما میرسد. من و

شما چرا باید آن مطلب را که نمیتواند در یک مجمع بزرگ، برای ذهن های مستبصر و هوشیار و آگاه توجیه شود، بازگو کنیم؟! مگر هر مطلبی را هرجا نوشتند، انسان باید بخواند و بازگو کند؟... بعضی از افراد، بدون توجه به این مسئولیت مهم به بالای منبر می روند و حرفی میزنند که نه فقط گره ای از ذهن مستمع بازنمی کند که گره هایی هم به ذهن او می افزاید. اگر چنین اتفاقی افتاد و ما در بالای منبر حرفی زدیم که ده نفر جوان، پنج نفر جوان یا حتی یک نفر جوان، درامر دین دچار تردید شد و بعد از پای سخنرانی ما برخاست و رفت و ما هم او را نشناختیم؛ بعدا چگونه می شود جبران کرد؟ آیا اصلاً قابل جبران است؟ آیا خدا از ما خواهد گذشت؟ قضیه مشکل است!

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار جمعی از روحانیان ،کهگیلویه و بویراحمد، ۱۷ خرداد ۷۳

راه بی پایان

راه حسـین(علیه السـلام)، در کشور ما و میان ملت ما در طول چند قرن، هرگز مسدود نشد و اگرچه مخالفین و معاندین بودند؛ امـا نتوانسـتند کاری انجام دهنـد. با این همه، برکات این راه، خیلی زیاد است. اگر حقیقتاً جمع روحانیون و مبلغین و اصـحاب بیـان، آن گونه که شایسـته ماه محرّم است، در این راه قـد م بردارنـد ابتکارها و نوآوری ها و تلاش مخلصانه همراه با کارهای فکری و علمی ارزشـمندی در این راه انجام دهنـد؛ برکات این راه، نسـبت به آنچه که تاکنون بوده است، چنـدین برابر هم می تواند بشود. لذا وظیفه داریم در این زمینه، هرچه بشود، مشترکاً تلاش کنیم.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و میلغان درآستانه ماه محرم، ۲۶ اردیبهشت ۷۵

آیه های هدایت

بحمـدالله همه برکـات در وجود آقایـان محترم، بزرگان؛ به خصوص طلاب جوان، پرشور، مؤمن و فاضل وجود دارد. در روز اول هم که همین طبقه، این نهضت را گسترش دادند و با استفاده از آن حدیث شریف، اصحابشان را به نحل تشبیه کردند، این آیه در مقابل چشم انسان مجسم میشد که: (وَأَوْحَى رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ * ثُمَّ كُلِي مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ...) (حقایقی را می مکیدنـد و عسل ناب را به تشـنگان حقیقت میدادنـد که : (فِيهِ شِفَاء لِلنَّاسِ) امروز هم همین است. امروز هم طلاب، فضـلا و مبلغین جوان، با بهره گیری از تجربه های اساتیـد و بزرگان این فنون، کوله بار خودشان را محکم کننـد و به امیـد خـدا، برای خـدا، در راه خدا و با قصد قربت، بروند و این حقایق را در همه جـای کشور در اقطـار این کشور، در اقطـار عـالم، با زبان مناسب بیان کننـد. انشاء الله الطاف حضـرت بقیه الله الاعظم (الروحنا فداه)، شامل حال شما باشد.

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، بیانات در دیدار روحانیان و میلقان، ۳ خرداد ۷۴

صبردر تبلیغ

کـار تبلیغ، کار بسـیار بزرگ، حساس و مؤثری است. امروز برکات تبلیغ های گذشـته را مشاهـده می کنیم و فردا برکات تبلیغ امروز شما را انشاءالله جامعه مشاهده خواهد کرد. تأثیرات تبلیغ، دفعی و آنی نیست؛ طولانی مدت است. مبلغ دین اگر ظواهری را مشاهـده میکنـد که به گمان او ظواهر غیر دینی است، مأیوس نشود. این توهماتی که بعضـی شایع می کننـد که جوان ها از دین برگشـته انـد، همه را جنگ روانی بدانید که واقع قضـیه هم همین است. این طور نیست؛ جوان های ما دل را به طرف دین دارند و تشنه حقایق دین اند و دل هاشان تشنه است. هر جوان سالم الفطره و سالم الطبیعه ای اینطور است؛ مخصوص اینجا هم نیست. اینجا بحمدالله زمینه هم آماده است؛ تشـنه اند و مشـتاق، باید کام جان آنها را سـیراب و با حقایق دینی شیرین کرد؛ این نتیجه اش را خواهد بخشید و فردای جامعهٔ ما از این موهب ها بهره مند خواهد شد. از خدای متعال مسئلت می کنیم که همه ما و شما را، هم قدردان تبلیغ دین، ارز شهای الهی و این صراط مستقیمی که انقلاب در مقابل ما باز کرده است، قرار بدهد و هم ان شاءاللّه ما را موفق

بدارد که بتوانیم به این وظایف سنگین عمل کنیم.

والسلام علیکم و رحمه الله و برکاته

رهبر معظم انقلاب 'مدظله العالی'، بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان در آستانه ماه محرم، ۵ بهمن ۸۴

فصل ششم: احکام و آداب عزاداری

اشاره

اهمیت و وجوب عزاداری

جایزنبودن ترک عزاداری

پرسش: آیا عزاداری حضرت اباعبدالله الحسین(علیه السلام) واجب است؟ و اگر کسی در این گونه مجالس شرکت نکند، معصیت کرده است؟

پاسخ: عزاداری برای امام حسین(علیه السلام)، تعظیم شعایر دین است و شرکت نکردن در مجالس عزاداری، چنانچه از روی بی توجهی و به معنای روی گرداندن از مذهب اهل البیت(علیهم السلام) باشد، جایز نیست (آیت الله تبریزی).(۱)

آثار و برکات و فلسفه عزاداری

برخی کارهاست که پرداختن به آنها، مردم را به خدا و دین نزدیک می کند یکی از آن کارها همین عزاداریهای سنتی است که باعث تقرب بیشتر مردم به دین می شود . این که امام(ره) فرمودند عزاداری سنتی بکنید به خاطر همین تقریب است. در مجالس عزاداری نشستن ،روضه خواندن ،گریه کردن،به سر و سینه زدن و مواکب و دسته های عزا به راه انداختن،از اموری است که عواطف عمومی را نسبت به خاندان پیغمبر صلی الله علیه و آله، پر جوش میکندو بسیار خوب است. (مقام معظم رهبری)(۲)

مجالس عزاداری خامس آل عبا

۱- آیت الله تبریزی، استفتائات جدید، ج ۱، ص۴۵۶.

۲- ۱. بیانات مقام معظم رهبری در جمع روحانیون استان کهگیلویه و بویر احمد در آستانه محرم ۱۳۷۳/۳/۱۳ ۲. گلپایگانی صافی دو پیام درباره حادثه عظیم عاشورا و استفتائات مراسم عزاداری ص ۱۷

سیدالشهداء علیه السلام از برترین و با فضیلت ترین مجالسی است که فرشتگان الهی در آن افتخار حضور دارند و برای کسب تقرب ، مقام در آن شرکت می نمایند.

مجلس عزاداری و مداحی ، دارلشفاءو دارالرحمه و دارالبرکه می باشد.

حضور در این مجالس و عرض ادب به ساحت مقدس سالار شهیدان را غنیمت شمرده و بر آن شاکر و سپاسگذار باشید.

ای کاش این حقیر برای جفت کردن کفش عزادران در آن مجلس توفیق پیدا می کردم و با مداحان و عزادارن در سوگواری و عرض ادب به محضر مقدس ثارالله علیه السلام شریک می شدم ، یا لیتنا معکم فنفوز فوزا عظیما .(آیه الله صافی گلپایگانی)(۱)

بر فرد مومن شایسته نیست حضور در مجالس عزای اهل بیت علیهم السلام را در طول سال ترک نماید.

مناسب است در بعضی از این مجالس حاضر گردد به جهت تقویت دین و تزکیه نفس و آمرزش گناهان و اظهار محبت و مودت به اهل بیت علیهم السلام و تعظیم شعائر مذهب شیعهدکه بزرگداشت آن واجب است.

(آیه الله تبریزی)(۲)

بیان مسائل دین و ذکر مصائب آل محمد علیهم السلام در محل اجتماعات امثال مساجد و حسینیه ها و تکایا و هکذا (همچنین) خواندن

۱-

۲- آیه الله تبریزی ،صراط النجاه ج ۱۰ ص ۳۹۹قسمتی از س ۱۱۱۳

دعاها و زیارات همانطور که از زمان سابق بین شیعه آل محمد علیهم السلام متداول بوده است امریست منصوص در روایات و مرضـی امام عصـرعجل ... تعال فرجه الشـریف و موجب تقویت دین مبین و بقاءرسالت سـید المرسـلین صلی الله علیه و آله می باشـد ، لـذا بر جمیع شـیعه و مومنین ایـد هم الله تعالی لازم است در ابقاء این گونه امور کوتاهی ننموده و سـعی کننـد که آثار تشـیع برای همیشه رونق داشته و مردم جیلا بعد جیل به اساس مذهب تشیع پی برده ، ملیت و حیثیت مذهبی خود را نگه دارند.(آیه الله خوئی)(۱)

استـحباب موکد ذکر مصائب اهل بیت علیهم السلام خصوصا حضرت سیدالشهداء علیه السلام از ضروریات مذهب شیعه است و همواره شـیعیان در قرون و اعصـار متمادیه به آن ملتزم بوده و هسـتند و علاوه بر اجر و ثواب موعود بر آن یکی از علل مبقیه مذهب تشیع و تجلی تنفر شدید شیعه از حکومت های غاصب و ظلم و ستم و معرف هدف قیام بی نظیر حضرت سید الشهداء علیه السـلام و تجلیـل فـداکاری در راه حق و تعظیم شـهید و تشویق به تاسـی به آن حضـرت در دفاع از دین است،برملت عزیز شیعه است که در احیاء این مراسم بکوشـند و با درس های آموزنده و حرکت بخش آن بیش از پیش آشنا شوند،خداوند تایید فرماید.(آیه الله گلپایگانی)(۲)

۱- ۱. آیه الله خوئی ،عزاداری سـنتی شـیعیان در بیروت علمـاء و حوزه هـای علمیه و کشورهای جهان ج۷ جواب سوال ۳ ص ۱۰۰

۲- .آیه الله گلپایگانی، عزاداری سنتی شیعیان در بیروت علماء و حوزه های علمیه و کشورهای جهان ج۷ فصل ۲ ص ۵۲

اقامه مجالس تعزیه برای حضرت سید الشهداء علیه السلام و مجالس دعاء و بیان مسائل از شعائر دینی است و اختصاص به زمان خاصی ندارد.(حضرت امام ره)(۱)

اقامه مجلس عزای حضرت سیدالشهداء علیه السلام سیره ائمه معصومین علیهم السلام است و ذکر مناقب و مصائب آن حضرت احیاءامر آل محمد صلی الله علیه و آله و استحباب آن مستفاد از روایات متواتره است.

(آیه الله وحید خراسانی)(۲)

معنای صحیح عزاداری و روضه خوانی

پرسش: بعضی از مراجع عظام فرموده اند بهتر است به جای شبیه خوانی، روضه خوانی برپا کنند. منظور از روضه خوانی چیست؟

پاسخ: روضه خوانی دراصطلاح عبارت است از آموزش احکام، امربه معروف و نهی از منکر و ذکر فضائل و مناقب اهل بیت(علیهم السلام) و مصائب وارده بر آنان، خصوصاً مصائب حضرت سیدالشهدا(علیه السلام) و اصحاب بزرگوار آن حضرت. چنین مجالسی علاوه بر ثواب عزاداری، ثواب بیان احکام و مواعظ را که از اهداف عالیهٔ آن بزرگواران بوده نیز خواهد داشت (آیت الله فاضل).(۳)

۱-. حضرت امام ،عزاداری سنتی شیعیان در بیروت علماء و حوزه های علمیه و کشورهای جهان ج۷ فصل ۲ ص ۵۶
۲- آیه الله وحید خراسانی،عزاداری سنتی شیعیان در بیروت علماء و حوزه های علمیه و کشورهای جهان ج۷ فصل ۲ ص ۵۸
۳- آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص ۵۸۰.

روش درست عزاداری

پرسش: برگزاری عزاداری سالار شهیدان(علیه السلام) چگونه است؟

پاسخ: بهترین شیوهٔ عزاداری، تشکیل مجالس باشکوه، ذکر اهداف مقدس حضرت امام حسین(علیه السلام)، تاریخچهٔ واقعهٔ کربلا و تحلیل اتفاقات آن است. همچنین تشکیل دسته های عزاداری باشکوه، توأم با شعارهای بیدارکننده و سازنده و پخش و استفاده از پلاکاردها یا شعارهای جالب و جذاب، جزوه ها و پوسترهای حساب شده و پرمحتوا و روشن کننده، از اهداف عزاداری حضرت سیدالشهدا(علیه السلام) و مانند آن است (آیت الله مکارم).(۱)

عزاداری به همراه گناه

پرسش: اگر شرکت در عزاداری توأم با گناه باشد، مثل نگاه به نامحرم یا خودنمایی، چه حکمی دارد؟

پاسخ: چنانچه با گناه باشد، حرام است (آیت الله بهجت).(۲)

ریا در عزاداری

پرسش: آیا ریاکردن در شعایر و عزاداری حضرت امام حسین(علیه السلام) جایز است؟

پاسخ: ریا در هر عبادتی حرام است؛ ولی تظاهر به عزاداری حضرت امام حسین(علیه السلام) و تعظیم شعایر دین به قصد قربت، جایز بلکه

۱- آیت الله مکارم، استفتائات جدید، ج ۱، ص۱۶۴، سؤال۵۷۵.

۲- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۴۱.

مستحب است؛ مثل صدقه دادن آشکار، قربهً الی الله، برای تشویق دیگران؛ چنان که در قرآن آمده است (آیت الله مکارم).(۱)

پرسش: آیا سینه زدن و زنجیرزدن ریایی جایز است؟

پاسخ: إن شاءالله از ریا خودداری کنند (آیت الله فاضل).(۲)

شرکت در عزاداری با احتمال ریا

پرسش: شرکت در جمعی که گمان می رود با ریا عزاداری می کنند، چگونه است؟

پاسخ: شما خودتان سعی کنید که عملتان بااخلاص باشد (آیت الله بهجت).(۳)

بردن نام اهل بیت(علیهم السلام) به طور عادی

پرسش: در بعضی از مجالس اهل بیت(علیهم السلام) و سینه زنی، نام مقدس اهل بیت(علیهم السلام) بسیار عادی و عامیانه گفته می شود. نظر حضرت عالی دراین باره چیست؟

پاسخ: تاحدّی که موجب هتک نباشد، مانعی ندارد (آیت الله بهجت).(۴)

ادامهٔ حرکت دسته های عزاداری تا نیمه شب

پرسش: حکم ادامهٔ حرکت دسته های عزاداری در شب های محرم تا نیمه شب، همراه با

۱- آیت الله مکارم، استفتائات، ج ۱، سؤال ۱۶۳۸.

۲- آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص ۵۸۱.

۳- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص ۵۴۰.

۴- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص ۵۴۰.

استفاده از طبل و نی، چیست؟

پاسخ: به راه انداختن دسته های عزاداری برای سیدالشهدا و اصحاب او(علیهم السلام) و شرکت در امثال این مراسم، امر بسیار پسندیده و مطلوبی است و از بزرگ ترین اعمالی است که انسان را به خداوند نزدیک می کند؛ ولی باید از هر عملی که باعث اذیت دیگران می شود و یا فی نفسه ازنظر شرعی حرام است، پرهیز کرد (مقام معظم رهبری).(۱)

اجازهٔ شوهر برای برگزاری مراسم در منزل

پرسش: آیا برپاکردن مجلس جشن میلاد ائمه(علیهم السلام) یا مجلس عزاداری و یا مهمانی گرفتن، بدون اجازه و رضایت شوهر، جایز است؟

پاسخ: بدون اجازهٔ شوهر جایز نیست و دعوت افراد بیگانه و اجازهٔ ورود به منزل شوهر، بدون اجازه جایز نیست؛ مگر احراز رضایت شود (آیت الله فاضل).(۲)

پوشیدن لباس سفید در محرم

پرسش: آیا پوشیدن پیراهن سفید در ماه محرم اشکال دارد؟

پاسخ: اگر به قصد اعراض از عزاداری سیدالشهدا(علیه السلام) نباشد، اشکال ندارد (آیت الله صافی).(۳)

۱- آیت الله خامنه ای، اجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۴۸.

۲- آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص۵۸۴، سؤال۲۱۸۲.

۳- آیت الله صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص۱۳۱، سؤال۱۵۹۲.

پوشیدن لباس مشکی در عزاداری

پرسش: آیا پوشیدن لباس سیاه در ایام سوگواری و سالروز شهادت معصومین(علیهم السلام) کراهت دارد؟

پاسخ: مستحب و کار پسندیده ای است (مراجع عظام)

سیاه پوشیدن از مصادیق عرفی عزاداری بر حضرت أباعبدالله الحسین علیه السلام و سایر ائمه هدی علیهم السلام می‌باشد که امری مستحب بوده و به آن ترغیب أکید شده است. (آیت الله سیستانی) (۱)

و عملا بزرگانی چون مرحوم آیه اللّه العظمی آقای بروجردی قدس سرّه در روز عاشورا از قبای سیاه استفاده می کردند.(آیت الله فاضل) (۲)

نکته:پوشیدن لباس سیاه مکروه است، مگر در مورد تعظیم شعائر، چادر، عبا و عمّامه و کفش)(۳)

۱- آیت الله سیستانی، استفتائات خصوصی، هیئت علمی اداره پاسخگویی.
۲- آیت الله تبریزی، استفتائات، سؤال۲۰۱۴؛ آیت الله سیستانی سایت؛ آیه الله صافی ،جامع الأحکام ، ج ۲، ص: ۱۳۱س ۱۵۹۰ ، ۱۵۹۱ ؛ آیه الله بهجت استفتائات ج۴ ص ۵۳۹س ۶۳۸۱؛ آیه الله نوری استفتائات س ۶۰۲ ؛آیه الله فاضل ،جامع المسائل، ج ۱، ص: ۵۸۱ ؛آیه الله مکارم،توضیح المسائل محشی ج۱، ص ۴۷۸.
۳- ۴. وسائل الشیعه ۴/ ۳۸۲؛ کشف الغطاء ۳/ ۳۵؛استفتاءات (بهجت) ج ۲، ص ۴۸ س ۱۶۱۹؛العروه الوثقی ج۱ فصل فیما یکره من اللباس حال الصلاه و هی امور ؛ احدها ص ۴۷۳، توضیح المسائل مراجع ج ۱، ص: ۴۷۸مسأله ۸۶۵؛ استفتاءات جدید (مکارم)؛ ج ۱، ص ۵۵سوال۱۱

مرثیه خوانی

مرثیه خوانی بانوان

پرسش: در مجالس زنانهٔ عزاداری، زنان مداحی و سخنرانی می کنند و صدای آن ها با بلندگو به گوش مردان رهگذر می رسد. آیا این عمل جایز است؟

پاسخ: اگر ترس مفسده باشد، باید از آن اجتناب شود (مقام معظم رهبری).(۱)

اگر شنیدن صدای ایشان شنونده را در معرض ریبه و التذاذ (گناه) قرار ندهد، حرام نیست، ولی با اینکه خداوند متعال می فرماید: «فَسْئَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ» خوب است که مجالس زنانه خصوصا در رابطه با عزاداری و مداحی اهل البیت علیهم السّلام طوری باشد که کاملا مراعات عفت بشود.(آیت الله فاضل).(۲)

درصورتی که نامحرم صدای آن ها را نشنود، مانعی ندارد (آیت الله صافی).(۳)

۱- مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۵۸.

۲- آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج۱، ص ۵۸۴، سؤال۲۱۸۳.

۳- آیت الله صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص ۱۳۰، سؤال۱۵۸۹.

غلو در مرثیه خوانی

پرسش: نظر جناب عالی دربارهٔ غلو و رعایت نکردن شأن اهل بیت(علیهم السلام) چیست؟

پاسخ: باید از بهترین مدایح که مشتمل بر مضامین صحیح و اقتباس از آیات و احادیث و نکات شعری ادیبانه و دور از غلو است، استفاده شود (آیت الله صافی).(۱)

این کارها خلاف احتیاط است؛ بلکه اگر به طوری باشد که اهانت به آن ذوات مقدسه(علیهم السلام) باشد، به عنوان ثانوی، حرام قطعی است (آیت الله بهجت).(۲)

به کاربردن الفاظ نامناسب در مرثیه

پرسش: سرودن و خواندن شعرهایی که در آن از الفاظی نامناسب استفاده شده و الفاظ مذکور را به ساحت مقدس ائمهٔ اطهار(علیهم السلام) و خودشان نسبت می دهند، چه حکمی دارد؟

پاسخ: عزاداری ائمهٔ اطهار(علیهم السلام)، مخصوصاً خامس آل عبا(علیه السلام)، از افضل قُرُبات است و سرودن و خواندن اشعاری که حکایت از مظلومیت و زحمات و فداکاری آن حضرات نماید، کار بسیار خوبی است؛ ولی باید از هر کاری که باعث هتک حرمت آن بزرگواران می شود و موجب وهن مذهب در نظر دیگران می شود، پرهیز گردد (آیت الله مکارم).(۳)

۱- آیت الله صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص۱۲۸، سؤال۱۵۷۸.

۲- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۴۲.

۳- آیت الله مکارم، استفتائات جدید، ج ۳، ص۱۷۸، سؤال۵۰۶.

درآوردن صدای حیوانات

پرسش: برخی مداحان گاهی در مقام خضوع و خشوع، خود را تشبیه به حیوانات مانند سگ می کنند، یا حتی گاهی صدای آن ها را در می آورند. این کارها ازلحاظ شرع چه حکمی دارد؟

پاسخ: این کارها خلاف احتیاط است؛ بلکه اگر به طوری باشد که اهانت به آن ذوات مقدسه(علیهم السلام) باشد، به عنوان ثانوی، حرام قطعی است (آیت الله بهجت).(۱)

مقتل های معتبر عزاداری

پرسش: مقاتل معتبره اعم از فارسی و عربی کدام اند؟

پاسخ: شرح وقایع کربلا- در مقاتل معتبر مثل منتهی الآمال، تألیف مرحوم حاج شیخ عباس قمی(رضوان الله علیه) و نفس المهموم تألیف مرحوم حاج شیخ عباس قمی، ترجمهٔ مرحوم شعرانی(رضوان الله علیهما) و غیر آن آمده. به آن کتاب ها مراجعه شود (آیت الله تبریزی).(۲)

کتاب لهوف و نفس المهموم و ترجمهٔ آن، از کتاب های معتبرهٔ مقاتل می باشند (آیت الله فاضل) .(۳)

پرسش: مطالب و روایت های کتاب طریق البکاء تا چه حدّ معتبر و صحیح است؟

۱- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۴۲، سؤال۶۳۹۶.

۲- آیت الله تبریزی، استفتائات جدید، ج ۱، ص۴۵۶.

۳- آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص۵۸۳.

پاسخ: کتاب طریق البکاء مشتمل بر ضعاف است. جهت ذکر مصائب اهل بیت عصمت(علیهم السلام) خوب است از کتب مرحوم محدث قمی مثل منتهی الآمال و نفس المهموم که به فارسی هم ترجمه شده و مثل قمقام ذخّار و ابصار العین که آن هم ترجمه شده، استفاده شود (آیت الله صافی).(۱)

روضهٔ ازدواج حضرت قاسم(علیه السلام)

پرسش: آیا تعزیه و روضه هایی که به نام ازدواج حضرت قاسم(علیه السلام) در کربلا خوانده می شود، صحیح است؟

پاسخ: این مطلب نقل شده، ولی سند معتبری ندارد (آیت الله تبریزی).(۲)

اگر در بعضی از کتب تاریخی و روایتی نقل شده، اشکال ندارد (آیت الله بهجت).(۳)

آنچه درمورد عروسی حضرت قاسم(علیه السلام) مطرح می شود، صحیح نیست و اثری از این قضیه در کتب معتبره وجود ندارد. علاوه براینکه حضرت قاسم(علیه السلام) به سن ازدواج نرسیده بود. بلی، در کتاب منتخب مرحوم طریحی چیزهایی که مناسب ازدواج آن حضرت است، نقل شده است؛ ولی ظاهراً این مطالب نادرست را بعد از آن مرحوم، افراد مغرض یا نادان به آن کتاب اضافه کرده اند. مرحوم طریحی عالم تر از آن است که

۱- آیت الله صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص ۱۳۰، سؤال۱۵۸۷.

۲- آیت الله تبریزی، استفتائات، سؤال۲۰۳۷.

۳- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۳۸.

مطالبی را در کتاب خود بنویسد که مناسبتی با واقعهٔ عاشورا ندارد. به هرحال آنچه در کتاب طریحی آمده است، به این شکل که در مراسم تعزیه داری، به صورت خرافی پیاده می کنند، نیست (آیت الله فاضل).(۱)

خواندن روضه های دروغ

پرسش: خواندن روضه های دروغ و نامعتبر که موجب تمسخر و هتک می شود، چه صورت دارد؟

پاسخ: اگر دروغ یا موجب هتک و تمسخر باشد، جایز نیست (مقام معظم رهبری).

نقل مطالبی که دروغ بودن آن ها پیش علمای خبره معلوم است، جایز نیست (آیت الله تبریزی).

اگر موجب هتک یا دروغ باشد، جایز نیست (آیت الله سیستانی).

خواندن روضه های دروغ جایز نیست (آیات عظام فاضل، صافی، بهجت، مکارم).(۲)

خواندن روایت کذب برای دیگران

پرسش: اگر به فردی روایتی برای خواندن داده شود و می داند که روایت صحیح نیست، آیا خواندن آن برای دیگران، بدون اشاره به کذب

۱- آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص۵۸۴، سؤال ۲۱۸۱.

۲- سیدمحسن محمودی، مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید، ج۳، ص ۳۱و۳۲.

آن، گناه است؟

پاسخ: اگر با دلیل معتبر اطمینان به کذب حدیث دارد، خواندنش جایز نیست (آیت الله تبریزی).(۱)

اشعار با مضامین مشتبه

پرسش: خواندن اشعاری با مضامین مشتبه که در آن، خود را زینب اللهی یا حسین اللهی می دانند، چه صورتی دارد؟ آیا شرکت در چنین مجالسی جایز است؟

پاسخ: اگر منشأ انتزاع حرام است، جایز نیست (آیت الله بهجت).(۲)

۱- آیت الله تبریزی، الشعائر الحسینیه، ص۴۲.

۲- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص ۵۴۱، سؤال۶۳۹۵.

سینه زنی

دلیل و فلسفۀ سینه زنی

پرسش: دلیل سینه زدن برای ائمه(علیهم السلام) چیست؟

پاسخ: سینه زدن برای ائمه(علیهم السلام) به عنوان تعظیم شعایر دینی و زنده نگاه داشتن خاطره و مظلومیت آنان در طول تاریخ، مورد توجه متشرعه بوده و سبب تقویت و احیای حق و نشر معارف اهل بیت(علیهم السلام) است (آیت الله نوری).(۱)

سینه زنی یکی از مظاهر مهم عزاداری و ابراز تنفر از ظلم بنی امیه است و نه تنها اشتباه نیست، بلکه در تداوم هدف عاشورا نقش مهمی دارد (آیت الله فاضل).(۲)

سینه زنی و گریه کردن و مانند آن هر چند شدید باشد اگر به خاطر حزن و ناراحتی بر حضرت سیدالشهداء علیه السلام باشد داخل در عنوان جَزَع و بُکاء[۱]بر آن حضرت علیه السلام می شوند که روایات معتبره، آن را راجح و مستحب می داند و آن را موجب تقرّب به سوی خداوند متعال می شمارد به شرط اینکه خوف ضرر بلیغ (کلّی) و جنایت بر نفس در بین نباشد و باید توجّه داشت مراسم عزاداری سیّد الشهداء علیه السلام از مهمترین شعائر دینی است و نباید در اهتمام به برگزاری آن به نحو شایسته کوتاهی شود. (آیت الله سیستانی)(۳)

۱- آیت الله نوری، استفتائات، سؤال۵۹۴.

۲- آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص۵۸۱، سؤال۲۱۶۱.

۳- آیت الله سیستانی، استفتائات موجود در هیئت علمی اداره پاسخگویی.

برهنه شدن برای عزاداری

پرسش: آیا لخت شدن برای عزاداری و سینه زنی جایز است؟

پاسخ: مانع و اشکالی ندارد (حضرت امام و آیات عظام تبریزی، فاضل، سیستانی، بهجت).(۱)

اگر درمقابل نامحرم مفسده نداشته باشد، مانعی ندارد (آیت الله نوری).(۲)

درمقابل نامحرم بنابر احتیاط واجب جایز نیست (آیت الله مکارم).(۳)

برهنه شدن در عزادری با حضور نامحرم

پرسش: آیا لخت شدن مردان هنگام عزداری با حضور بانوان، جایز است؟(۴)

پاسخ: اشکالی ندارد (آیت الله تبریزی).

اگر باعث مفسده نباشد، ایرادی ندارد. زنان نباید به بدن نامحرم نگاه کنند (حضرت امام، مقام معظم رهبری، آیات عظام فاضل، نوری).

بنابر حتیاط واجب، بدن خود را از نامحرم بپوشانند (آیت الله بهجت).

۱- حضرت امام، استفتائات ج۳ ص۵۸۱ س۳۵؛ آیت الله تبریزی، استفتائات، سؤال۲۰۲۵؛ آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص۵۸۱، سؤال۲۱۶۳؛آیت الله سیستانی سایت.

۲- آیت الله نوری، استفتائات، ج۲، ص۱۷۸، سؤال۵۱۶.

۳- آیت الله مکارم، استفتائات، ج۲، ص۲۴۷، سؤال۷۶۵.

۴- آیت الله مکارم، استفتائات، ج۲، ص۲۴۷،

اگر در معرض دید نامحرم نباشد، اشکال ندارد (آیت الله صافی).

بنابر احتیاط، مردان از این کار خودداری کنند (آیت الله مکارم).

برهنه شدن مردان در عزاداری ها برای سینه زنی یا زنجیر زنی چه صورت داشته و نگاه کردن زنان به این صحنه‌ها یا فیلم آنها چه حکمی دارد؟

جواب: این کار فی نفسه اشکال ندارد ولی نگاه کردن زنان به اندام برهنه مردان یا به عکس و فیلم مربوط به آن، بنابر احتیاط واجب، جایز نیست. (آیت الله سیستانی)(۱)

سینه زدنی که سبب سرخی یا خونی شدن بدن گردد

پرسش: آیا لخت شدن و سینه زدن، به شکلی که سینهٔ عزادار قرمز شود یا خون ریزی کند، جایز است؟

پاسخ: مانعی ندارد (آیت الله تبریزی).(۲)

جایز بلکه راجح است؛ مشروط بر آنکه موجب ضرر مهم و اضرار بر نفس نباشد (آیت الله فاضل).(۳)

۱- آیت الله سیستانی، استفتائات موجود در هیئت علمی اداره پاسخگویی.

۲- آیت الله تبریزی، استفتائات، سؤال۲۰۱۵.

۳- آیت الله فاضل، جامع المسائل، ج ۱، ص۵۸۱، سؤال۲۱۶۲.

سینه زدن به شکل متعارف، عملی ارزشمند و پسندیده است (آیت الله نوری، مقام معظم رهبری).(۱)

درصورتی که مناسب عزاداری باشد و مرض آور نباشد، اشکال ندارد (آیت الله بهجت).(۲)

مانعی ندارد؛ مگر اینکه موجب ضرر فاحش بر بدن شود (حضرت امام).(۳)

اگر ضرر درخور توجهی برای بدن نداشته باشد، در عزای حضرت سیدالشهدا(علیه السلام) مانعی ندارد (آیت الله صافی).(۴)

حضور بانوان در مراسم سینه زنی

پرسش: آیا جایز است زنان با حفظ حجاب و پوشیدن لباس خاصی که بدن آنان را بپوشاند، در دسته های سینه زنی و زنجیرزنی شرکت کنند؟

پاسخ: شرکت زنان در دسته های سینه زنی و زنجیرزنی شایسته نیست (مقام معظم رهبری).(۵)

سینه زدن زنان با حفظ حجاب اشکال ندارد (آیت الله بهجت).(۶)

اگر همراه با حرام نباشد، جایز است. بانوان محترم باید سعی کنند ضمن شرکت در

۱- آیت الله نوری، استفتائات، سؤال۵۹۴.

۲- آیت الله بهجت، استفتائات، ج۴، ص۵۰۴، سؤال۱۸۳۳.

۳- حضرت امام، استفائات، ج۳، ص ۵۸۰، سؤال۳۴.

۴- آیت الله صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص۱۳۲، سؤال۱۵۹۴.

۵- مقام معظم رهبری، اجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۵۴.

۶- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص ۵۴۰، سؤال۶۳۸۸.

عزاداری ها، حجاب و عفاف خود را کاملاً رعایت کنند (آیت الله نوری).(۱)

آمیخته با گناه نباشد، مانعی ندارد (آیت الله مکارم).(۲)

۱- آیت الله نوری، استفتائات، سؤال۵۹۳.

۲- آیت الله مکارم، استفتائات جدید، ج ۳، ص۱۷۷، سؤال۵۰۴.

زنجیرزنی

حکم زنجیرزنی

پرسش: زنجیرزدن به بدن، چه حکمی دارد؟

پاسخ: اگر به گونه ای باشد که ازنظر عرف از مظاهر حزن و اندوه در عزاداری محسوب شود، اشکال ندارد (مقام معظم رهبری).(۱)

اشکال ندارد (آیت الله بهجت).(۲)

زنجیرهای تیغ دار

پرسش: استفاده از زنجیرهای تیغ دار هنگام عزاداری، چه حکمی دارد؟

پاسخ: اگر موجب وهن مذهب دربرابر مردم شود و یا باعث ضرر بدنی قابل توجهی شود، جایز نیست (حضرت امام، مقام معظم رهبری، آیات عظام تبریزی، فاضل، مکارم).(۳)

اگر ضرر درخور توجهی برای بدن نداشته باشد، در عزای حضرت سیدالشهدا(علیه السلام) مانعی ندارد (آیت الله صافی).(۴)

عزاداری برای حضرت امام حسین(علیه السلام) طبق سنت متعارف و معمول بین شیعیان، اشکال ندارد (آیت الله نوری).(۵)و(۶)

۱- مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۶۳.

۲- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص ۵۴۰.

۳- آیت الله مکارم، استفتائات جدید، ج ۱، ص۱۶۴.

۴- آیت الله صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص ۱۳۱.

۵- آیت الله نوری، استفتائات، سؤال۶۰۱.

۶- حکم زنجیرزدنِ منجر به خون ریزی را در احکام سینه زنی آورده ایم؛ نک: ص۱۸و۱۹.

هروله کردن

پرسش: هروله کردن در عزاداری چه حکمی دارد؟

پاسخ: اگر سبب وهن مراسم عزاداری نشود، اشکال ندارد (مقام معظم رهبری، آیت الله مکارم).(۱)

اشکالی ندارد (آیت الله سیستانی).(۲)

پرسش:نظرتان راجع به اینکه به هنگام عزاداری و سینه زدن بعضی به نیت این که در موسم حج هستند و یا اینکه با یاد حضرت زینب سلام ... علیها که در حال هروله بود، هروله می کنند و سینه می زنند را بیان فرمائید؟

پاسخ:نیت اینکه در حال موسم حج هستم و هروله می کنم صحیح نیست ولی به عنوان شدت تاثر و ناراحتی از آن مصائب عظمی اشکال ندارد. (آیه الله صافی) (۳)

۱- استفتا از دفتر مقام معظم رهبری؛ پرسش و پاسخ دانشجویی، ج۱۳، ص۳۳۳؛ آیت الله مکارم، استفتائات جدید، ج ۳، ص۱۷۸.

۲- سایت آیت الله سیستانی.

۳- آیت الله صافی گلپایگانی، دو پیام درباره قیام عاشورا، ص۲۹.

لطمه زنی

پرسش: آیا لطمه زنی در عزاداری جایز است؟

پاسخ: عزاداری برای حضرت امام حسین(علیه السلام) طبق سنت متعارف و معمول بین شیعیان اشکال ندارد (آیت الله نوری).(۱)

اشکالی ندارد (آیت الله سیستانی).(۲)

۱- آیت الله نوری، استفتائات، سؤال ۶۰۱.

۲- سایت آیت الله سیستانی، بخش استفتائات.

سینه خیز رفتن

پرسش: برخی از مردم در زیارتگاه ها، خود را بر زمین می اندازند و صورت و سینهٔ خود را بر زمین می مالند تا خون جاری شود و با همان حال وارد حرم می شوند. این رفتار چه حکمی دارد؟

پاسخ: این اعمال به عنوان اظهار حزن و عزاداریِ سنتی و محبت ائمه(علیهم السلام) محسوب نمی شوند و ازنظر شرعی اعتباری ندارند؛ چنانچه اگرمنجر به ضرر بدنی قابل توجه و یا وهن مذهب شوند، جایز نیست (مقام معظم رهبری).(۱)

۱- مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۵۱.

قمه زنی

معیار ضرر در عزاداری

پرسش: معیار شرعی ضرر اعم از جسمی یا روحی چیست؟

پاسخ: معیار، ضرری است که در نظر عرف، قابل توجه و معتنی به (قابل اعتنا) باشد (مقام معظم رهبری).(۱)

حکم قمه زنی

پرسش: نظر مراجع عظام درمورد قمه زنی چیست؟

پاسخ: اگر ضرر نداشته باشد، مانع ندارد؛ ولی در این زمان انجام نشود (حضرت امام).(۲)

هر کاری که برای انسان ضـرر داشـته و یا باعث وهن دین و مـذهب شود، حرام است و مؤمنین بایـد از آن اجتناب کنند (مقام معظم رهبری).(۳)

چون ازنظر مخالفین هیـچ توجیهی نـدارد، بلکه نتیجـۀ منفی هم دارد؛ لـذا لازم است شـیعیان علاقه مند به مکتب حضـرت امام حسین(علیه السلام) از آن خودداری کنند (آیت الله فاضل).(۴)

اشکال دارد (آیت الله نوری).(۵)

۱- مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۶۱.

۲- حضرت امام، استفتائات، ج ۳، ص۵۸۲، سؤال۳۸.

۳- مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۵۹.

۴- آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص۵۸۲، سؤال۲۱۷۳.

۵- آیت الله نوری، استفتائات، سؤال۵۹۷.

بر مسلمانان واجب است از چیزهایی که سبب وهن مذهب است، خودداری کنند (آیت الله مکارم).(۱)

باید طوری باشد که باعث وهن شیعه نباشد (آیت الله تبریزی).(۲)

اگر ضرر و مفسده ای نداشته باشد، فی نفسه اشکال ندارد (آیت الله بهجت).(۳)

اگر قمه زنی و زنجیر زنی با قلابهای فلزی که در ماه محرم انجام می گیرد ، منجر به ضـرر و زیان قابل توجهی شده و یا هتک ، تمخسر و توهین به دین و مذهب را به دنبال آورد ،جایز نیست.(آیه الله خوئی)(۴)

قمه زنی مخفی

پرسش: آیا قمه زنی به صورت مخفی جایز است؟

پاسـخ: چـون در زمـان حاضـر مـوجب وهـن و بـدنامی مـذهب می شـود، بنـابراین در هیـچ حـالتی جـایز نیسـت (مقـام معظم رهبری).(۵)

مرگ براثر قمه زنی

پرسش: اگر قمه زدن در عزاداری ائمه(علیهم السلام) موجب مرگ شخص شود، آیا این عمل

۱- آیت الله مکارم، استفتائات جدید، ج ۲، ص۲۴۷.

۲- آیت الله تبریزی، استفتائات، سؤال۲۰۳۶.

۳- آیت الله بهجت، استفتائات، ج۴، ص۵۳۹، سؤال۶۳۸۳.

۴- آیه الله خوئی ؛ استفتائات الامام الخوئی المسائل الشرعیه ، العبادات ؛ والطریق النجاه ، ج۲ ، ص۴۴۵

۵- مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۶۱.

خودکشی محسوب می شود؟

پاسخ: اگر این عمل عادتاً منجر به فوت نمی شود، حکم خودکشی ندارد؛ ولی اگر از همان ابتدا خوف خطر جانی برای او وجود داشته و درعین حال این کار را انجام داده و منجر به فوت وی شده است، حکم خودکشی را دارد (مقام معظم رهبری).(۱)

تبرک به خون عزاداری

پرسش: آیا خونی که از بدن سینه زنان و عزاداران به سبب قمه زدن و غیره بیرون می آید، باعث تبرک و شفای مریض ها و زن های عقیم و مانند آن می شود؟

پاسخ: این سخنان پایه و اساسی ندارد و سزاوار است عزاداری به صورتی باشد که باعث هتک دین و مقدسات نشود و عزاداران حسینی(علیهم رضوان الله وبرکاته) از تفرقه و اختلاف دوری کنند و متحد باشند (آیت الله مکارم).(۲)

طهارت خون عزاداری

پرسش: آیا خونی که براثر کوبیدن شدید سر به دیوار در عزای حضرت امام حسین(علیه السلام) از سر انسان جاری و به سر و صورت شرکت کنندگان در مراسم عزاداری پاشیده می شود، پاک است یا خیر؟

پاسخ: خون انسان درهرصورت نجس است (حضرت امام، مقام معظم رهبری، آیت الله مکارم).(۳)

آویزان کردن قفل و سنگ به بدن در عزاداری

۱- مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۵۶.

۲- آیت الله مکارم، استفتائات جدید، ج ۲، ص۲۴۸.

۳- حضرت امام، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ص۹۶.

پرسش: اگر چنـانچه به عنوان عزاداری برای حضـرت امام حسـین(علیه السـلام)، گوشت بـدن را سوراخ کرده و قفل و سـنگ کیلو به آن آویزان می کنند، جایز است؟

پاسخ: این گونه اعمال که موجب وهن مذهب می شوند، جایز نیست (مقام معظم رهبری).(۱)

۱- مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۴۹.

عَلَم های عزا

حکم حمل علم

پرسش: حمل کردن علم های عزا در جلوی هیئات مذهبی چه حکمی دارد؟

پاسخ: اشکالی ندارد (حضرت امام، آیات عظام تبریزی، بهجت، فاضل، سیستانی).(۱)

طبق عرف اشکالی ندارد (آیت الله نوری).(۲)

فی نفسه اشکال ندارد؛ ولی نباید این امور جزء دین شمرده شوند (مقام معظم رهبری).(۳)

چون متعلق به عزاداری آن حضرت می باشد، محترم است (آیت الله مکارم).(۴)

فی حد نفسه اشکال ندارد؛ ولی در همهٔ امور، رعایت اعتدال و میانه روی خوب است و حمل علم بعید نیست از تعظیم شعایر محسوب شود و بی اشکال باشد (آیت الله صافی).(۵)

۱- آیت الله تبریزی، استفتائات، سؤال۲۰۲۸.

۲- آیت الله نوری، استفتائات، سؤال۵۹۸.

۳- مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۴۳.

۴- آیت الله مکارم، استفتائات، ج۱، سؤال۱۷۵۳.

۵- آیت الله صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص۱۳۳، سؤال۱۶۰۱.

حمل چهل چراغ

پرسش: آیا قراردادن چهل چراغ در جلوی دسته های عزاداری اشکالی دارد؟

پاسخ: مانع و اشکالی ندارد (آیات عظام سیستانی، بهجت).(۱)

فروش پارچهٔ علم های عزا

پرسش: آیا جایز است پارچه و دستمال هایی را که ایام محرم بر روی علم می بندند، بفروشند و وجه آن را در عزاداری و تعمیر حسینیه مصرف کنند؟

پاسخ: خیر، مگر با اطمینان به اینکه به همین مقصود داده اند (آیت الله بهجت).(۲)

اگر در مراسم عزاداری نیاز نباشد، می توانند بفروشند و به مصارف عزاداری و احتیاجات حسینیه ها برسانند و بهتر است که از اهداکنندگان اجازه بگیرند و برای مشتری، هرگونه تصرف جایز است (آیت الله فاضل).(۳)

آراستن علم ها و ذوالجناح و... به زیورآلات

پرسش: آیا پوشاندن علم های حضرت عباس(علیه السلام) و ذوالجناح و شبه ضریح ها با چادر و آراستن آن ها با زیورآلات اشکال دارد؟

۱- سایت آیت الله سیستانی؛ آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۴۵.

۲- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۴۴.

۳- آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص۵۸۴.

پاسخ: اشکال ندارد (آیت الله تبریزی).(۱)

طبق متعارف، اشکال ندارد (آیت الله نوری).(۲)

حمل وسایلی به شکل صلیب

پرسش: آیا استفاده از وسایل علم و کتل که به شکل صلیب (علم و کتل) هستند و در ماه محرم الحرام در جلوی صف عزاداری حمل می شود، جایز است؟

پاسخ: این علامت ها تداعی صلیب را نمی کنند؛ ولی عزاداری هرچه ساده تر باشد، بهتر است (آیت الله مکارم).(۳)

۱- آیت الله تبریزی، استفتائات جدید، ج ۱، ص۴۵۵، سؤال۲۰۲۸.

۲- آیت الله نوری، استفتائات، سؤال۵۹۸.

۳- آیت الله مکارم، استفتائات جدید، ج ۱، ص۱۶۶، سؤال۵۷۹.

شبیه خوانی

حکم تعزیه و شبیه خوانی و نقالی

پرسش: برگزاری مراسم شبیه خوانی چه حکمی دارد؟

پاسخ: اگر تعزیه خوانی مشتمل بر محرمات شرعیه، اهانت به مقدسات و شعایر مذهبی، وهن مذهب دروغ نباشد، مانعی ندارد (مشهور).(۱)

بهتر است مجالس عزا برپا نموده و روضه خوانی نمایند (مقام معظم رهبری).(۲)

اگر مشتمل بر حرام نباشد، اشکالی ندارد (آیت الله صافی).(۳)

تشبه به اهل بیت(علیهم السلام) در شبیه خوانی

پرسش: آیا تشبّه به اهل بیت(علیهم السلام) در نمایش و تعزیه و غیر آن جایز است؟

پاسخ: اشکال دارد (آیت الله نوری).(۴)

اگر باعث اهانت نباشد، مانعی ندارد (آیات عظام فاضل، بهجت).(۵)

تعزیه و شبیه خوانی بدون سند معتبر

پرسش: تعزیه و شبیه خوانی بخش هایی از تاریخ که سند معتبری ندارند، مثل ازدواج حضرت قاسم(علیه السلام)، چه حکمی دارد؟

پاسخ: اگر معلوم باشد که از برخی کتب

۱- حضرت امام، استفتائات، ج ۳، ص ۵۸۰، سؤال۳۳؛ آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۳۸؛ آیت الله مکارم، استفتائات جدید، ج ۱، ص۱۶۴؛ آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص ۵۸۰.

۲- آیت الله خامنه ای، أجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۳۹.

۳- آیت الله صافی، رساله، مسئلهٔ۲۸۳۳.

۴- آیت الله نوری، استفتائات، سؤال۵۹۶.

۵- آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص ۵۸۰؛ آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۳۸.

تاریخی و روایی نقل شده است، اشکال ندارد (آیت الله بهجت).(۱)

پوشیدن لباس زنانه توسط مردان در تعزیه

پرسش: اگر مرد، لباس زن را در تعزیه بپوشد و جای او بخواند، اشکال دارد؟

پاسخ: اشکال دارد (آیت الله بهجت).(۲)

مرد لباس زن نپوشد (آیت الله فاضل).(۳)

۱- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۳.

۲- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۳۹.

۳- آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص۵۸۱.

نقّالی و پرده خوانی در عزاداری

اگر نقالی، نقل صحیح تاریخ زندگی و اخلاق و سیرهٔ انبیای عظام و ائمهٔ طاهرین(علیهم السلام) باشد، اشکالی ندارد؛ بلکه مفید و مستحب است. ولی اگر از روی شمایل و نقش باشد، همان ذهنیت های غیرواقعی را در اذهان ترسیم می کند و در بعضی موارد، باعث بی احترامی می شود (آیت الله صافی).(۱)

اگر مشتمل بر حرام و منشأ انتزاع حرام نباشد، مانعی ندارد (آیت الله بهجت).(۲)

۱- آیت الله صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص۱۲۷، سؤال۱۵۷۷.

۲- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۳۹.

موسیقی در عزاداری

آلات موسیقی و لهو در عزاداری

پرسش: استفاده از آلات موسیقی در مراسم عزاداری، چه حکمی دارد؟

پاسخ: اگر از آلات لهو نباشد و به منظور مشروع استفاده شود، اشکالی ندارد؛ هرچند بهتر است ترک شود (مشهور).(۱)

بنابر احتیاط جایز نیست در مساجد (آیت الله نوری).(۲)

جایز نیست (آیت الله بهجت).(۳)

مطلقاً حرام است (آیت الله صافی).(۴)

آلات لهو

پرسش:آیا طبلی که در دسته جات عزاداری استفاده می شود از آلات لهو است؟

پاسخ :طبلی که در عزاداری ها استفاده می شود از آلات لهو نیست ،و استفاده از آن فی نفسه اشکال ندارد زمانی که همراه با حرام دیگری نباشد. (آیت الله خوئی) (۵)

نواختن شیپور و فلوت و نی در عزاداری

پرسش: آیا نواختن شیپور و فلوت و نی در تعزیه اشکال دارد؟

پاسخ: نواختن آلات موسیقی به صورت مطرب

۱- آیت الله تبریزی، استفتائات، سؤال۲۰۲۱.

۲- آیت الله نوری، استفتائات، سؤال۶۰۵.

۳- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۲۷.

۴- آیت الله صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص ۱۳۰.

۵- آیه ... خوئی ا لمسائل الشرعیه ج۲ ص ۵۴۶ س۵

و لهوی، مناسب مجالس گناه بوده و حرام است (حضرت امام، مقام معظم رهبری، آیت الله فاضل).(۱)

درهرحال، جایز نیست (آیات عظام صافی، بهجت).(۲)

نواختن آلات موسیقی به صورت لهوی و مناسب مجالس گناه، حرام است (آیات عظام تبریزی، سیستانی، مکارم، نوری).(۳)

طبل و سنج در عزاداری

پرسش: استفاده از طبل و سنج در مراسم عزاداری چه حکمی دارد؟

پاسخ: اگر به نحو متعارف و غیرلهوی نواخته شود، اشکال ندارد (مشهور).(۴)

استفاده از آن اشکال دارد (آیات عظام صافی، بهجت).(۵)

نوحهٔ همراه موسیقی

پرسش: نوارهای نوحه ای اخیراً رایج شده که نوحهٔ همراه با موسیقی خوانده می شود و برخی از آن ها بسیار تأثیرگذار است. آیا تولید، پخش، خریدوفروش و شنیدن چنین نوارهایی جایز است؟

پاسخ: جایز نیست (آیت الله بهجت).(۶)

۱- آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص۵۸۳؛ مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۴۸؛ حضرت امام استفتائات ج ۳ص ۶۰۴ س ۱۰۷ .

۲- آیت الله صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص ۱۳۰؛ آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۲۷.

۳- آیت الله تبریزی، استفتائات، سؤال ۲۰۲۱؛ ؛ آیت الله مکارم، استفتائات جدید، ج ۱، ص۱۵۲؛ آیت الله سیستانی سایت؛ آیت الله نوری، استفتائات، سؤال۶۰۴.

۴- مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۴۸؛ آیت الله نوری، استفتائات، سؤال۶۰۴؛ آیت الله مکارم، استفتائات جدید، ج ۱، ص۱۵۲؛ آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص۵۸۳؛ آیت الله تبریزی، استفتائات، سؤال ۲۰۲۱.

۵- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۲۷و۵۴۶؛ آیت الله صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص ۱۳۰.

۶- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۴۲.

احکام مسجد و حسینیه

گذاشتن علم ها و وسایل عزا در مساجد

پرسش: آیا گذاشتن علم های عزا در مساجد جایز است؟

پاسخ: چنانچه موجب واردآمدن خسارت به مسجد و نیز مانع از نمازخواندن نشود، اشکال ندارد (حضرت امام).(۱)

اگر قراردادن آن ها در مسجد با شئونات عرفی مسجد منافات داشته باشد و یا برای نمازگزاران مزاحمت ایجاد کند، اشکال دارد (مقام معظم رهبری).(۲)

گذاشتن وسایل هیئات و دسته های عزاداری حضرت امام حسین(علیه السلام) در مسجد مانعی ندارد؛ لکن باید در جایی از مسجد بگذارند که مانع از نمازِ نمازگزاران نباشد؛ و لو به اینکه با تخته و مثل آن، جای خاصی برای آن در مسجد درست کنند که مانع نمازگزاران نشود (آیت الله تبریزی).(۳)

۱- حضرت امام، توضیح المسائل، ص۲۰۱.
۲- مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات فارسی، ص۳۲۳، سؤال ۱۴۴۱.
۳- آیت الله تبریزی، استفتائات جدید، ج ۱، ص۴۵۴.

برگزاری مراسم و برپایی چادر عزا

پرسش: آیا جایز است برای مراسم عزاداری و روضه خوانی، در مسجد چادر برپا کرده و پردهٔ سیاه آویزان کنند، یا وسایل پذیرایی و چای و غذا ببرند؟

پاسخ: چنانچه موجب واردآمدن خسارت به مسجد و نیز مانع از نمازخواندن نشود، اشکال ندارد (حضرت امام).(۱)

سفره انداختن و غذاخوردن

پرسش: غذاخوردن و سفره انداختن در مسجد، چه حکمی دارد؟ اگر برای عزاداری حضرت امام حسین(علیه السلام) باشد، چطور؟

پاسخ: اگر با نمازگزاران مزاحمت نداشته باشد و با اِذن متولّی باشد، به خودی خود مانعی ندارد (آیت الله بهجت).(۲)

چنانچه موجب واردآمدن خسارت به مسجد و نیز مانع از نمازخواندن نشود، اشکال ندارد (حضرت امام).(۳)

ورود جُنُب به حسینیه

پرسش: آیا شخص جنب می تواند وارد حسینیه بشود؟

پاسخ: مانعی ندارد (آیت الله تبریزی).(۴)

۱- حضرت امام، توضیح المسائل، ص۲۰۱.

۲- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۳۸۴.

۳- حضرت امام، توضیح المسائل، ص۲۰۱.

۴- آیت الله تبریزی، استفتائات، سؤال۲۲۴.

واردشدن دسته های عزا با کفش به مسجد

پرسش: گاهی برخی از دسته ها با کفش وارد مسجد می شوند. آیا این بی احترامی به مسجد نیست؟

پاسخ: اگر موجب هتک شود، اشکال دارد (آیت الله نوری).(۱)

تشکیل هیئت های مذهبی در منزل و خالی ماندن مساجد

پرسش: تشکیل هیئت های مذهبی در منازل و خالی کردن مساجد در مناسبت های مذهبی، چه حکمی دارد؟

پاسخ: اشکال ندارد و مناسب است مساجد را برای اقامهٔ نماز و عبادات دیگر بگذارند (آیت الله بهجت).(۲)

صدای بلندگوی مراسم عزاداری

پرسش: آیا شرعاً می توان بلندگوهای بیرون مسجد را جهت عزاداری امام حسین(علیه السلام) روشن گذاشت تا مردم از آن بهرهٔ بیشتری ببرند؟ اگر علم به رضایت مردم داشته باشیم، چطور؟

پاسخ: اگر موجب اذیت دیگران نباشد، جایز است (آیت الله بهجت).(۳)

۱- آیت الله نوری، هزارویک مسئلهٔ فقهی، ج۲، ص۴۰.

۲- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۴۵.

۳- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۴۳.

آرایش و اصلاح

آرایش زنان در مجالس اهل بیت(علیهم السلام)

پرسش: در برخی از مجالس سُرور اهل بیت(علیه السلام)، زنان در مجالس زنانه خود را آرایش می کنند. آیا این عمل جایز است؟

پاسخ: اگر در مقابل نامحرم نباشد و مستلزم حرامی نباشد، جایز است (آیت الله بهجت).(۱)

آرایش کردن بانوان در ایام شهادت

پرسش: آیا آرایش کردن بانوان در دو ماه محرم و صفر حرام است؟

پاسخ: حرام نیست؛ ولی سزاوار است در ایام شهادت، رعایت احترام را بنمایند (آیت الله مکارم).(۲)

پرسش: رسم است بانوان در دو ماه محرم و صفر، اصلاح نمی کنند. آیا اصلاح کردن بانوان در دو ماه محرم و صفر، اشکال دارد؟

پاسخ: این کار (اصلاح نکردن) اشکالی ندارد؛ اصلاح کردن هم مانعی ندارد. البته سزاوار است در روزهای عزا از این کار پرهیز شود (آیت الله مکارم).(۳)

۱- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۴۶.

۲- آیت الله مکارم، احکام بانوان، ص۲۴۶، سؤال۸۹۴و۸۹۵.

۳- آیت الله مکارم، احکام بانوان، ص۲۴۶.

نماز و عزاداری

تقدم نماز بر عزاداری

پرسش: در ایام سوگواری اباعبدالله الحسین(علیه السلام)، نماز مقدم است یا عزاداری؟

پاسخ: بهتر آن است که نماز را مقدم دارند؛ همان طورکه حضرت امام حسین(علیه السلام) در روز عاشورا هنگام ظهر، نماز ظهر اقامه کردند (آیت الله فاضل).(۱)

جمع آن دو، ممکن است (آیت الله بهجت).(۲)

شرکت کردن در عزاداری با قضاشدن نماز

پرسش: اگر بعضی واجبات از مکلف به سبب شرکت در مجالس عزاداری فوت شود، مثلاً نماز صبح قضا شود، آیا بهتر است بعدازاین در این مجالس شرکت نکند یا اینکه شرکت نکردن او باعث دوری از اهل بیت(علیهم السلام) می شود؟

پاسخ: بدیهی است که نماز واجب، مقدم بر فضیلت شرکت در مجالس عزاداری اهل بیت(علیهم السلام) است و ترک نماز و فوت آن به بهانهٔ شرکت در عزاداری حضرت امام حسین(علیه السلام) جایز نیست. ولی شرکت در عزاداری به گونه ای که مزاحم نماز نباشد، ممکن و از مستحبات مؤکد است (مقام معظم رهبری).(۳)

۱- آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص۵۸۳، سؤال۲۱۷۷.

۲- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۲، ص۲۷۱.

۳- مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۴۴.

اقامه نماز ظهر روز عاشورا

اقامه نماز جماعت در روز عاشورا کار بسیار مهمی است و به یقین امام حسین علیه السلام از چنین عزاداری خشنود خواهد بود .(آیه الله مکارم)

نماز بر عزاداری مقدم است و سعی شود هنگام نماز عزاداری و سایر امور تعطیل شده و نماز اقامه شود. (آیه الله فاضل)

عزاداری حضرت سیدالشهداء علیه السلام مقدمه برپائی نماز و سایر وظایف دینی است و قیام آن حضرت برای تحکیم قرآن و احکام شرع واقع گردید.و عزاداران بیش از هر چیز به وظایف دینی که اهم آن نماز است باید اهتمام کنند.(آیه الله تبریزی)

مقتضی است که همه هیئات محترم به این امر مهم توجه کنند.(آیه الله صافی)

معلوم است که نماز در اول وقت و آن هم به جماعت مورد رضایت سیدالشهداء علیه السلام است.(آیه الله بهجت)

بسیار مناسب است که نماز را به وقت بخوانند و با این کار هدف اصلی از اقامه این مجالس را نشان دهند .(آیه الله سیستانی)(۱)

۱- مسائل جدیداز دیدگاه علماء و مراجع ج ۳ص ۲۸ و ۲۹ ۲. آیت الله بهجت استفتائات ،ج۴ ص۵۴۱س ۶۳۹۱

پرسش :شرکت در عزاداری به طوری که نتوانیم نماز را در اول وقت بخوانیم چه حکمی دارد؟

پاسخ :نماز در اول وقت را در اولویت قرار دهید. (آیه الله بهجت)(۱)

پرسش: وظیفه کسی که مردد است بین انجام امور عزاداری تا دیر وقت یا مراقبت بر قضاء نشدن نماز صبح چیست؟

پاسخ:مراقبت بر قضاء نشدن نماز واجب است.(آیه الله صافی) (۲)

گریه برای امام حسین(علیه السلام) درحال نماز

پرسش: گریه برای امام حسین(علیه السلام) درحال نماز، چه حکمی دارد؟

پاسخ: جایز است (آیات عظام فاضل، تبریزی، بهجت).(۳)

بنابر احتیاط واجب، ترک شود (حضرت امام و آیات عظام مکارم، نوری).(۴)

اگر رجوع به امر اخروی یا الهی نماید اشکال ندارد (آیات عظام خویی، سیستانی، وحید).(۵)

۱-

۲- صافی گلپایگانی دو پیام درباره حادثه عظیم عاشورا و استفتائات مراسم عزاداری ص ۳۴

۳- آیت الله فاضل، استفتائات، ج۳، ص۱۴۹، سؤال۴۵۲؛ آیت الله بهجت، استفتائات، ج۲، ص۱۹۶، سؤال۲۲۱۹و ۲۲۲۰؛ آیت الله تبریزی، استفتائات، ج۲، ص۶۳، سؤال۲۷۷.

۴- حضرت امام، تحریر الوسیله، ج۱، ص۳۴۲؛ آیت الله مکارم، استفتائات، ج۳، ص۸۴، سؤال۲۴۴؛ آیت الله نوری، استفتائات، ج۲، ص۵۴، سؤال۱۶۲.

۵- آیات عظام سیستانی ، خوئی و وحید ، منهاج، ج۱، ص۲۳۶، مسئلۀ ۶۹۳ السادس .

کراهت نماز با لباس سیاه در عزاداری

پرسش: در ایام محرم و صفر که به خاطر امام حسین(علیه السلام) لباس مشکی می پوشند، اگر با همین لباس نماز بخوانند، بازهم کراهت دارد یا نه؟

پاسخ: چون به عنوان اظهار حزن پوشیده و ازاین جهت دارای رجحان است، ممکن است در مورد سؤال، کراهت آن مرتفع شود (آیت الله صافی).(۱)

چون لباس سیاه علامت عزاداری سیدالشهدا(علیه السلام) است و عزاداری آن حضرت کمال رجحان دارد، لذا نمازخواندن با آن نیز مکروه نیست (آیت الله فاضل).(۲)

۱- آیت الله صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص ۱۳۱، سؤال ۱۵۹۱.

۲- آیت الله فاضل، جامع المسائل فارسی، ج ۱، ص ۵۸۱.

نذر و هدیه در عزاداری

ناتوانی در ادای نذر عزاداری

پرسش: شخصی نذر کرده که در روز هفتم محرم، گوسفندی برای حضرت عباس(علیه السلام) ذبح کند؛ ولی به علت مشغولیت و موانع نتوانست انجام دهد. آیا ذبح آن در روزهای بعد مجزی است؟

پاسخ: اگر نتوانسته است به نذر عمل کند، از ذمهٔ او ساقط است (آیت الله سیستانی).(۱)

محل مصرف نذر برای امام حسین(علیه السلام)

پرسش: نذرهایی که برای حضرت امام حسین(علیه السلام) و حضرت ابولفضل(علیه السلام) می شود، چگونه باید مصرف شود؟

پاسخ: می شود در راه اقامهٔ عزا برای آن ها مصرف کرد (آیت الله سیستانی).(۲)

تبدیل نذر عزاداری

پرسش: شخصی نذر سفرهٔ حضرت ابوالفضل(علیه السلام) دارد؛ ولی به علت کمیِ جا در محل سکونت، نمی تواند نذر خویش را ادا نماید؛ بنابراین آیا می تواند پول آن را جای دیگر خرج کند؟

پاسخ: اگر صیغهٔ مخصوص نذر را نخوانده، نذر وجوب انجام ندارد و اختیار با خود شخص

۱- سایت آیت الله سیستانی.

۲- سایت آیت الله سیستانی.

است؛ ولی چنانچه صیغهٔ نـذر را خوانـده باشـد، بایـد برطبق آن عمل کنـد؛ مگر آنکه قـدرت بر انجام نداشـته باشد (حضـرت امام).(۱)

اگر نذر با صیغهٔ شرعی باشد، باید طبق نذر عمل شود (آیت الله سیستانی).(۲)

قبول وسایل نذر مثل عَلم در عزاداری

پرسـش: اگر کسـی وسـیله ای مثل عَلم و... را جهت عزاداری حضـرت امام حسـین(علیه السـلام) نـذر کرده باشـد، آیا مسـئول حسینیه می تواند از قبول آن خودداری کند؟

پاسخ: اگر صلاح نداند، می تواند (آیت الله بهجت).(۳)

پرسـش: اگر شخصـی عَلَمی را برای عزاداری سیدالشـهدا(علیه السلام) نذر کرده باشد، آیا جایز است مسئولین حسینیه از قبول آن خودداری کنند؟

پاسخ: اگر صلاح ندانند، می توانند (آیت الله بهجت).(۴)

این نذر، متولی حسینیه و هیئت امنای آن را ملزم به قبول عَلَم نمی کند (مقام معظم رهبری).(۵)

مصرف هدیهٔ روحانی در مخارج عزاداری

پرسش: در مجالس عزاداری، پول هایی برای هدیه به روحانی جمع آوری می شود. آیا می توان

۱- حضرت امام، استفتائات، ج ۲، ص۴۷۷، سؤال۵۴.

۲- سایت آیت الله سیستانی.

۳- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۴۳.

۴- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۴۳، سؤال۶۳۹۹.

۵- مقام معظم رهبری، اجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۴۳.

مقداری از آن را برای ساخت و تعمیر حسینیه یا مسجد و هزینه های عزاداری یا مصارف عام المنفعه هزینه کرد؟

پاسخ: خیر، نمی توان (آیت الله بهجت).(۱)

۱- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۴۴.

نذر دربارهٔ لباس سیاه

پرسش: آیا نذر در این موارد (پوشیدن لباس سیاه برای عزاداری...) منعقد می شود یا خیر؟

پاسخ: در مواردی که رجحان داشته باشد، نذر منعقد می شود (آیت الله نوری).(۱)

نذر دربارهٔ قمه زنی

پرسش: اگر کسی درمورد قمه زنی نذری داشته باشد، وظیفه اش چیست؟

پاسخ: اشکال دارد (آیت الله نوری).(۲)

دادن لامپ به جای شمع

پرسش: آیا افرادی که قبلاً در مسجد شمع می گذاشتند، می توانند به جای شمع، چیز دیگری مانند لامپ به مسجد بدهند؟

پاسخ: اشکال ندارد (آیت الله سیستانی).(۳)

۱- آیت الله نوری، استفتائات، سؤال۶۰۳.

۲- آیت الله نوری، استفتائات، سؤال۵۹۷.

۳- سایت آیت الله سیستانی.

وقف و عزاداری

دخالت در تفسیر مفاد وقف نامهٔ عزاداری

پرسش: آیا شرکت کنندگان در مجالس عزاداری و اهالی منطقه ای که حسینیه برای آنان تأسیس شده، حق دخالت در تفسیر فقرات وقف نامه را دارند؟

پاسخ: برای فهم مفاد وقف نامه، درصورتی که اجمال یا ابهام داشته باشند، باید به شواهد و قراین حالیه و مقالیه و یا به عرف مراجعه کرد و کسی حق ندارد آن ها را ازطرف خودش تفسیر به رأی کند (حضرت امام).(۱)

حقِ تولیتِ وقف نامهٔ عزاداری

پرسش: شخصی املاک خود را برای مجالس عزاداری حضرت اباعبدالله الحسین(علیه السلام) در ایام محرم و غیر آن، وقف کرده است و بعد از خودش، فرزندان خود را تا ابد، متولی آن قرار داده و ثلث منافع املاک را هم برای متولی قرار داده است. اگر در زمانی، واقف، اولاد مذکر و مؤنث از طبقهٔ اول و دوم و سوم داشته باشد، آیا تولیت وقف برای همهٔ آنان به طور مشترک است و حق تولیت بین آنان تقسیم می شود؟ و بر فرض تقسیم بین همهٔ آنان، آیا بین فرزندان مذکر و مؤنث به طور

۱- حضرت امام، توضیح المسائل محشی، ج ۲، ص۶۴۹.

مساوی تقسیم می شود یا با تفاوت؟

پاسخ: اگر قرینه ای که دلالت بر ترتیب برحسب طبقات ارث و تقدیم نسل سابق بر لاحق بکند، وجود نداشته باشد، همهٔ طبقات موجود در هر زمانی به طور مشترک و مساوی متولی وقف هستند و حق تولیت بدون آنکه تفاوتی بین مذکر و مؤنث باشد، به طور مساوی بین آنان تقسیم می شود (حضرت امام).(۱)

نداشتن توانایی اقامهٔ عزا، در محل ذکرشده در وقف نامه

پرسش: شخصی ملک خود را برای برپایی مجالس عزاداری سیدالشهدا(علیه السلام) در روستا وقف کرده است؛ ولی درحال حاضر متولی وقف، توانایی اقامهٔ عزا در روستای مذکور در وقف نامه را ندارد. آیا جایز است در شهری که در آن اقامت دارد، مجالس عزاداری برگزار کند؟

پاسخ: اگر وقف، مخصوص اقامهٔ مجالس عزاداری در همان روستا باشد، تازمانی که عمل به وقف هرچند با گرفتن وکیل برای آن، در همان روستا ممکن باشد، حق ندارد آن مجالس را به جای دیگر انتقال دهد؛ بلکه واجب است فردی را نایب بگیرد تا در آن روستا، مجالس عزاداری برپا کند (حضرت امام).(۲)

۱- حضرت امام، توضیح المسائل محشی، ج ۲، ص۶۴۹.

۲- حضرت امام، توضیح المسائل محشی، ج ۲، ص۶۵۳.

وقف برای امام حسین(علیه السلام)

پرسش: اگر چیزی را بر سیدالشهدا(علیه السلام) وقف کنند، در کجا باید صرف شود؟

پاسخ: چنانچه واقف، موارد صرف را تعیین نکرده باشد، باید در عزاداری و مجالس روضه خوانی و اطعام عزاداران و امثال آن و زُوّار فقیری که نیاز به کمک دارند، صرف شود (آیت الله تبریزی).(۱)

اگر برای سیدالشهدا(علیه السلام) وقف کند، باید در عزاداری و مجلس عزا و روضه خوانی به هر نحو که متعارف است، صرف شود (حضرت امام).(۲)

وقف برای امام حسین(علیه السلام)

پرسش: اگر چیزی را بر سیدالشهدا(علیه السلام) وقف کنند، در کجا باید صرف شود؟

پاسخ: چنانچه واقف محل صرف را تعیین نکرده باشد، باید صرف عزاداری و مجالس روضه خوانی و اطعام عزاداران و امثال آن و در زوار فقیری که نیاز به کمک دارند، شود (آیت الله تبریزی).(۳)

اگر بر سیدالشهدا(علیه السلام) وقف کند، باید در عزاداری و مجلس عزا و روضه خوانی به هر نحو که متعارف است، صرف شود (حضرت امام).(۴)

زیادآمدن اموال وقف شده

پرسش: اگر از اموال وقف برای عزاداری،

۱- آیت الله تبریزی، استفتائات جدید، ج ۲، ص۳۱۱.

۲- حضرت امام، نجاه العباد، ص۳۰۸.

۳- آیت الله تبریزی، استفتائات جدید، ج ۲، ص۳۱۱.

۴- حضرت امام، نجاه العباد، ص۳۰۸.

پولی اضافه آمد، آیا می توان در بنای حسینیه خرج کرد؟

پاسخ: همان طوری که وقف کرده اند، باید عمل شود. چنانچه جهت وقف عزاداری است، نمی توانند صرف ساختن حسینیه نمایند؛ ولی درصورتی که مورد نیاز عزاداری باشد، مانند اینکه توسعهٔ حسینیه ضروری باشد یا آنکه تعمیر ضروری داشته باشد، اشکالی ندارد (آیت الله بهجت).(۱)

۱- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۲۶۵، سؤال ۵۵۳۰.

مسائل مالی عزاداری

جمع آوری پول در عزاداری

پرسش: آیا جایز است در ایام محرم، از افراد خیّر، اموالی را جمع آوری کرد و با تقسیم آن ها به سهم های مختلف، قسمتی را به قاری قرآن و مرثیه خوان و سخنران داد و باقی مانده را برای برگزاری مجالس مصرف کرد؟

پاسخ: اگر با رضایت و موافقت صاحبان اموال باشد، اشکال ندارد (مقام معظم رهبری).(۱)

مشخص کردن اجرت در عزاداری

پرسش:با توجه به روایات و تأکیداتی که در کتابهایی مثل «لؤلؤ و مرجان» محدث نوری رحمه اللّه راجع به پول گرفتن بابت مداحی و بوسیله آل محمد صلّی اللّه علیه و آله و سلّم وارد گردیده معمولا طوری است که مداحان قیمت و اجرت را تعیین می کنند و اگر هم به وضوح تعیین نکنند می گویند فلان مجلس این مبلغ را پرداخته است، یا اگر یک بار کم پول بدهند دفعهٔ بعد دیگر دعوت را اجابت نمی کنند، نظر مبارک در این باره چیست؟

پاسخ: افرادی که به این صورت مداحی می کنند ثواب موعود برای مداحی معصومین علیهم السّلام را نمی برند، اگر بخواهند ثواب موعود بر مداحی را ببرند باید مداحی شان به نحو صحیح باشد و برای مداحی کردن هم وجهی تعیین نکنند، هر چقدر که مردم دادند بگیرند.(۲)

۱- مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات، ۱۴۵۳.

۲- .آیه الله تبریزی، استفتاءات جدید ، ج ۲، ص ۵۱۶، س ۲۱۰۲

پرسش: آیا ذاکر اهل بیت(علیهم السلام) می تواند برای ذکر فضایل و مصائب اهل بیت(علیهم السلام) اجرت طی کند؟

پاسخ: تعیین اجرت، شرعاً اشکالی ندارد؛ ولی این کار در شأن ذاکران اهل بیت(علیهم السلام) که باید مظهر تقوا و پارسایی باشند، نیست (آیت الله مکارم).(۱)

پول گرفتن برای مداحی و عزاداری

پرسش: گرفتن پول و اعانات و نذورات درمقابل نوحه سرایی حضرت سیدالشهدا(علیه السلام) به وسیلهٔ مداحان اهل بیت(علیهم السلام)، چه حکمی دارد؟

پاسخ: نوحه سرایی در مجالس عزای حضرت سیدالشهدا(علیه السلام) از اعظم قربات (باعث نزدیکی به خداوند) است و دریافت تبرّعات و اعانات و نذورات مربوط به این کار، مانع ندارد (حضرت امام).(۲)

چون در اسلام، وعظ و ارشاد و تعلیم و تربیت و آموزگاری و استادی و تدریس، فضیلت بسیار دارد و از مشاغل مقدسه و از شئون مهم انبیا و اولیا(سلام الله علیهم اجمعین) می باشد، غالباً مسلمانان برای کسب ثواب و تقرب به درگاه الهی انجام می دادند و اجر مادی، در آن ملاحظه نمی شد و کسانی که این مشاغل و امثال آن مانند طبابت را عهده دار می شدند، آن را با اجر مادی، معاوضه نمی کردند؛ هرچند از بیت المال، مخارج آن ها تأمین می شد و گاهی خود مردم، خدمت مناسبی می کردند؛ ولی

۱- آیت الله مکارم، استفتائات جدید، ج ۳، ص۱۷۷.

۲- حضرت امام، استفتائات، ج ۳، ص۵۸۲، سؤال۳۹.

معاملهٔ این اعمال مقدس با پول، در نظر نبود و ازاین جهت موجب قوّت تأثیر کلام و مواعظ می شد. مع ذلک گرفتن مزد دربرابر ذکر مصائب پیغمبر اکرم(صلی الله علیه و آله و سلم) و ائمهٔ اطهار(علیهم السلام) و بیان مواعظ و نصایح و تعیین قبلی اجرت، اشکال ندارد. بلی، اگر گرفتن وجه، دربرابر بیان احکام واجبه و ارشاد به اصول دین و عقاید باشد، جایز نیست و بانیان مجالس، در انتخاب هر واعظ و ناطقی که بیانات و تبلیغاتش مورد اعتماد باشد، مختارند (آیت الله گلپایگانی).(۱)

مرثیه سرایان خطاکار

پرسش: آیا پول دادن به مرثیه سرایانی که بعضی از مطالب بی مدرک یا ضعیف السند را می خوانند و یا با غنا اشعار را می خوانند، جایز است؟

پاسخ: اگر به نحو حرام بخوانند، جایز نیست؛ مگر اینکه به عنوان مزد کار حرام نباشد (آیت الله بهجت).(۲)

باقی ماندهٔ پول عزاداری

پرسش: باقی ماندهٔ اموالی که به عنوان هزینه های مراسم عاشورای حضرت امام حسین(علیه السلام) جمع آوری می شود، در چه جایی باید خرج شود؟

پاسخ: می توان اموال باقی مانده را با کسب اجازهٔ اهداکنندگان آن ها، در امور خیریه مصرف

۱- آیت الله گلپایگانی، مجمع المسائل، ج ۱، ص ۵۶۰، سؤال ۸۰.

۲- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص ۵۴۴.

کرد و یا آن ها را برای مصرف در مجالس عزاداری آینده نگه داشت (مقام معظم رهبری).(۱)

خمس اموال باقی مانده

پرسش: مقداری قند و برنج و مبلغی پول برای عزاداری محرم جمع شده و زیاد آمده است که در سال آینده مصرف می شود. آیا پرداخت خمس آن ها واجب است؟

پاسخ: خیر، واجب نیست (آیت الله بهجت).(۲)

حرمت ماه محرم و صفر

اشاره

مجالس عقد و عروسی و شادی در وفیات معصومین (علیهم السلام)

عادت شیعه بر این است که در ماه محرم و صفر ازدواج نمی کنند آیا این ازدواج اشکال دارد؟ اگر به عرف

مراجعه نماییم عرف این کار را قبیح و زشت می داند ،ما می خواهیم بدانیم آیا شارع هم ، نظر عرف را به عنوان رای . نظر خود قرار می دهد و با آن موافق است ؟

ازدواج و عقد در ایام حزن ائمه علیهم السلام و شیعه که خداوند آنان را از شرور دشمنان حفظ کند ،برکتی ندارد. و این امری که مربوط به عرف باشد نیست بلکه آن از بعضی از روایات وارده از اهل بیت علیهم السلام استفاده می شود.(آیه الله تبریزی)(۳)

۱- مقام معظم رهبری، أجوبه الاستفتائات، سؤال۱۴۵۳.

۲- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۳، ص ۲۱.

۳- آیه الله تبریزی، الشعائر الحسینیه ص۴۴.

برپایی مجالس شادی در وفیات معصومان(علیهم السلام)

پرسش: برپایی مجلس عقد یا عروسی در ایام و لیالی شهادت ائمهٔ معصومین(علیهم السلام) و راه اندازی کاروان های شادی که موجب هتک حرمت این ایام و مناسبت ها می شود، چه صورت دارد؟

پاسخ: این حرکات مناسب دوستان اهل بیت(علیهم السلام) نیست. مؤمنین باید از آن بپرهیزند (آیت الله صافی).

در مورد سوال جایز نیست (آیت الله سیستانی). (۱)

تزویج و عقد و عروسی در ایام سوگواری ائمهٔ معصومین(علیهم السلام) برکتی ندارد و راه انداختن کاروان شادی در کوچه و خیابان در آن ایام، جایز نیست و همچنین در غیر ایام سوگواری که معرض فساد است، جایز نیست (آیت الله تبریزی).

اگر موجب توهین و هتک باشد، اجتناب لازم است (مقام معظم رهبری).

درصورت صدق عنوان هتک، حکم آن نزد متشرعه واضح است (آیت الله بهجت).

در فرض مسئله، حرام است (آیت الله مکارم).(۲)

۱- آیت الله سیستانی، استفتائات موجود در هیئت علمی اداره پاسخگویی.

۲- مسائل جدید از دیدگاه علماء و مراجع ج۲ ، ص ۴۹.آیت الله مکارم، مسائل جدید، ج۲، ص۴۹و۵۰ .

پرسـش :اجاره دادن تالار و و اماکن شادی توسط فرد شـیعی به شخصـی که از اهل سـنت است در روز عاشورا برای برگزاری مراسم جشن و شادی چه حکمی دارد ؟

پاسـخ:اجـاره ادن تالارهـا و امـاکن شـادی برای برپـایی مراسم جشن و شـادی در روز عاشورا جایز نیست و فرقی نمی کنـد از شیعیان باشد یا از اهل سنت باشد .(آیه الله تبریزی)(۱)

۱- ۲. (آیه الله تبریزی) الشعائر الحسینیه ص۴۵

احکام عاشورا

مصافحه کردن در روز عاشورا

پرسش: آیا مصافحه کردن در روز عاشورا جایز است؟

پاسخ: اگر ترک مصافحه علامت حزن باشد و در ایام مصیبت نبی اکرم(صلی الله علیه و آله و سلم) و اهل بیت(علیهم السلام) به عنوان عزاداری باشد، اولی است (آیت الله تبریزی).(۱)

کارکردن در روز عاشورا

پرسش: آیا کارکردن در روز عاشورا حرام است؟

پاسخ: کارکردن و کسب در روز عاشورا، مکروه است (آیت الله سیستانی).(۲)

پرسش :حکم خارج شدن ازمنزل برای کسب وکاردر روزدهم محرم روزعاشوراچیست؟همچنین حکم مبلغی که درآن روزکسب می کند چیست؟آیابرکسی که روزعاشوراء کار می کند واجب است در آمد آن روزش را مجانا به مراسم عزاء حسینی ببخشد؟

پاسخ:کسب و کار در روز عاشورا برکتی ندارد و آن روز ، روز حزن بزرگ شیعه است و بر شیعیان شایسته است روز عاشورا را در اموری که نماد و مظهر حزن است نه کسب و کار صرف نمایند .بله اگر کار فرد از اموری است که حفظ امنیت مردم و زائرین و تهیه مایحتاج لازم زندگی آنان

۱- آیت الله تبریزی، استفتائات، سؤال۲۰۲۳.

۲- سایت آیت الله سیستانی.

و داروی مورد احتیاجشان به آن وابسته است ، اشکال ندارد . و بخشش در آمد حاصله در آن روز به مراسم عزای حسینی واجب نیست بله اشتغال به کار لازم و ضروری بدون دریافت اجرت بهتر است و از مصادیق مشارکت در شعائر و مظاهر حزن است ،آنچنان که در بعضی از مناطق شیعه نشین است. (آیت الله تبریزی)(۱)

سؤال: انجام کارهای تجاری در ایام شهادت و وفات معصومین علیهم السلام چگونه است، در حالی که آن کار ضرورتی ندارد یعنی اگر آن روز تجارت نکنیم ضرر چندانی بر ما وارد نمی شود؟

جواب: شایسته است مؤمنین در ایّامی که مصادف با ایّام شهادت و وفیات حضرات معصومین سلام الله علیهم است، از بستن و تعطیلی مراکز تجاری که خود نمادی از مشارکت در مصیبت اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام و اظهار همدردی با آنان محسوب می شود، در حدّ ممکن دریغ ننمایند. (۲)

۱- آیت الله تبریزی صراط النجاه ج ۱۲۳ ص ۳۸۹ و ۳۹۰س ۶۵۹

۲- آیت الله سیستانی، استفتائات موجود در هیئت علمی اداره پاسخگویی.

مسائل متفرقه

اقامهٔ مجالس عزاداری کارمندان در ادارات و نهادهای دولتی

پرسش: آیا جایز است کارمندان در اداره ها و مؤسسات دولتی، اقامهٔ نماز جماعت داشته و یا مجالس عزاداری بر پا کنند؟

پاسخ: اقامـهٔ نماز و بیان احکام و معارف و امثال آن درهنگام اجتماع برای نماز درخصوص ماه مبارك رمضان و سایر ایام الله مانع ندارد؛ مشروط بر اینکه حقوق مراجعین تضییع نشود (حضرت امام).(۱)

مشروعیت احترام به وسایل عزاداری

پرسـش: آیا احترام گذاشـتن به لباس سـیاه، ضـریح، علم و پارچه هایی که اختصاص به عزای حضرت امام حسین(علیه السلام) دارد، مشروع است؟

پاسخ: بله (آیت الله بهجت).(۲)

پرسـش :بـا توجه به برپـایی محفل میلاد زادروز حضـرت امام موسـی بن جعفر علیهما السـلام و ذکر میلاد آن بزرگوار و ابراز سرور و شادی توسط محبان آن و با توجه به ماه محرم و صفر آیا این کار حضرت خلاف شرع است ؟

پاسخ:خلاف شرع نیست ولی اولی آن است که حرمت اربعین (چهل روز)شهادت ،مقدم داشته شود.(آیت الله مکارم) (۳)

۱- حضرت امام، توضیح المسائل، ج ۲، ص۹۸۹.

۲- آیت الله بهجت، استفتائات، ج ۴، ص۵۴۴.

۳- آیت الله مکارم ،استفتائات جدید ج ۳ ص۶۲۳تا ۶۲۵س۱۷۸۹.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
WWW
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹